

SÖMERU VALLA JÄÄTMEKAVA 2014 – 2020

Sömeru 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL	5
1.1 Eesti keskkonnanstrateegia ja keskkonnategevuskava	5
1.2 Riigi jäätmekava	5
2. JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS	7
2.1 Üleriigiline jäätmekäitlusala seadusandlus	7
2.2. Euroopa Liidu direktiivid	7
2.3. Sõmeru valla õigusaktid	8
2.4. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel	9
2.5 Sõmeru valla jäätmekava ulatus ning seos üleriigilise jäätmekavaga	11
3. SÕMERU VALLA ÜLDINE ISELOOMUSTUS	12
3.1. Asukoht	12
3.2. Rahvastik ja elamumajandus	14
3.3. Tööstus ja ettevõtlus	15
3.4. Sotsiaalsfäär	17
3.4.5. Klubid ja kultuuritegevus	18
3.5. Ressursid	19
4. SÕMERU VALLA JÄÄTMEMAJANDUSE OLUKORD	20
4.1. Korraldatud jäätmevedu	21
4.2. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus	22
4.3. Tekkivad jäätmeliigid Sõmeru vallas	23
4.4. Sõmeru vallas tegutsevad jäätmekäitlejad	29
5. SÕMERU VALLA JÄÄTMEHOOLDUSE SWOT-ANALÜÜS	30
Tugevused	30
Nõrkused	30
Ohud	30
Võimalused	30
6. JÄÄTMEKÄITLUSE KAVANDAMINE. EESMÄRGID	32
6.1. Jäätmehoolduse korraldamise põhimõtted	32
6.2. Jäätmete taaskasutamine	32
6.3. Koostöö teiste organisatsioonidega ja omavalitsustega	33
6.4. Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine	33
6.5. Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelevalve	34
6.6. Jäätmemajandusalase statistika korrastamine	34
7. JÄÄTMEHOOLDUSE TEGEVUSKAVA	35
8. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	39
10. KOKKUVÕTE	40
KASUTATUD MATERJALID	41
LISA 1	42

SISSEJUHATUS

Jäätmeseadusega pannakse kohalikule omavalitsusele (KOV) mitmeid kohustusi jäätmehoolduse korraldamisel ja arendamisel. Vastavalt jäätmeseadusele seisnevad KOVi ülesanded järgnevas:

- Arendada jäätmehooldust oma haldusterritooriumil (üldine nõue)
- Korraldada jäätmete sortimist ja liigiti kogumist (liigiti kogumise koordineerimine ja edendamine, eelkõige on KOVi kohustuseks väljaspool jäätmejaamu ohtlike jäätmete kogumise korraldamine)
- Koostada jäätmehoolduse arendamiseks jäätmekava
- Rakendada korraldatud jäätmevedu (viia läbi jäätmevedajate konkursid ja hallata jäätmetekitajate registrit)
- Koostada ja kinnitada jäätmehoolduse korraldamiseks jäätmehoolduseeskiri ning teha jäätmehoolduseeskirja täitmise üle pidevat järelevalvet
- Kooskõlastada keskkonnateenistuse poolt antavad jäätmeload (esitada seisukoht jäätmelubade taotluste suhtes)

Lisaks jäätmeseadusele reguleerib KOVi kohustusi ka pakendiseadus, mille kohaselt on KOVi ülesanne korraldada oma haldusterritooriumil pakendite- ja pakendijäätmete kogumist. Siin on KOVi ülesandeks eelkõige kogumissüsteemi toimimise koordineerimine (kokkulepped taaskasutusorganisatsioonidega, nõuete esitamine kogumispunktidele ja järelevalve, teavitamine). Seega mängib kohalik omavalitus väga olulist rolli olmejäätmete käitlussüsteemi arendamisel.

Jäätmekäitlussüsteemi korraldamisel ja kavandamisel (sh jäätmekäitluslahenduste valikul) on väga tähtis, et kohalik omavalitsus omab ülevaadet jäätmete tekkekogusest ja koostisest ning jäätmekäitlustehnoloogiate arengutest nii regionaalsel kui ka riiklikul tasandil. Siiani on Eestis olmejäätmete käitlemine põhinenud prügilakesksetel jäätmekäitluslahendustel. Õigusaktidest tulenevate nõuete tõttu on olmejäätmete käitlemine suunatud aga üha enam taaskasutamise suunas.

Käesoleva jäätmekava koostamisel on lähtutud *Jäätmeseaduse* §42, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse koostatud jäätmekava kohaliku omavalitsusüksuse arengukava jäätmehoolduse arendamist põhjalikumalt puudutav osa.

Käesoleva jäätmekava eesmärgiks on analüüsida piirkonna jäätmehoolduse olukorda, määratleda seadusandlusest tulenevad kohustused ja eesmärgid ning välja töötada Sõmeru valla üldised jäätmehooldusalased eesmärgid ja tegevuskava. Jäätmekava on koostatud juhindudes Jäätmeseadusest, "Eesti riigi jäätmekava aastateks 2014-2020" eelnõus sätestatust ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest. Sõmeru valla jäätmekava sisaldab üldist ülevaadet vallast, jäätmemajanduse hetkeolukorra

kirjeldust ja ülevaadet ning analüüsi jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2014–2020 ja esitab tegevuskava eesmärkide elluviimiseks. Jäätmekavas tuuakse välja ka püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikud ettevalmistavad tegevused.

Käesolev jäätmekava uuendatakse ja ajakohastatakse iga nelja aasta järel ning igal aastal pärast suuremaid muudatusi Sõmeru valla jäätmehoolduses, Riiklikus jäätmekavas ning jäätmehooldust reguleerivas seadusandluses.

Käesolev jäätmekava käsitleb selliseid jäätmeid, mis on defineeritud jäätmetena *Jäätmeseaduse* mõistes.

Jäätmekavas ei ole käsitletud jäätmeliike, mis ei kuulu *Jäätmeseaduse* § 1 järgi *Jäätmeseaduse* reguleerimisalasse.

Sõmeru valla jäätmemajanduse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- Jäätmetekke stabiliseerimine;
- Illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine;
- Sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine: Olmejäätmete kohtsorteerimine, jäätmete liigiti kogumine ja taaskasutatavate jäätmete üle andmine taaskasutamiseks
- Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete eraldi kogumine ja üleandmine
- Korraldatud jäätmeveo tõrgeteta toimimine jäätmeveopiirkonnas
- Biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine tekkekohas

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle.

Jäätmekava eelnõu kooskõlastatakse, avalikustatakse ning võetakse vastu Sõmeru Vallavolikogu poolt *Jäätmeseaduse* §-des 55-58 sätestatud korras.

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL

1.1 Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 on riigi keskkonnalise tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on Eestil järgmised suundumused:

- Üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsalt taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema;
 - Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise;
 - Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust;
 - Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuhoidu silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi;
 - Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale;
 - Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt;
 - Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

- 1) Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.
- 2) Oluline on suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini.
- 3) Oluline on vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

1.2 Riigi jäätmekava

Uus riigi jäätmekava koostatakse aastateks 2014 – 2020.

Koostatava jäätmekava strateegiline eesmärk on jäätmehierarhia põhimõtte rakendamine. Sealjuures on rõhk eelkõige jäätmetekke ja majanduskasvu omavahelise seose katkestamiseks vajalike meetmete välja töötamine.

Nii jäätmete raamdirektiivis (2008/98/EÜ) kui ka jäätmeseaduses on kirjeldatud, et jäätmehoolduses tuleb juhinduda jäätmehierarhiast. Seni kehtinud kolmeastmeline jäätmehierarhia (vältimine–taaskasutamine–kõrvaldamine) on direktiivis nüüd asendatud viieastmelise hierarhiaga: vältimine–korduskasutuseks ettevalmistamine–ringlusse võtmine–muu taaskasutamine–kõrvaldamine. Hierarhia kohaselt tuleb esmajärjekorras jäätmeteket vältida ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik ette valmistada

korduskasutuseks, siis ringlusse võtta ja muul viisil taaskasutada, et ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid. Tegemist on direktiivist lähtuva põhimõttega, mille järgimist eeldatakse kõigilt liikmesriikidelt. **Jäätmetekke vältimise programm** on üks vahendeist kuidas pikaajalise planeerimise ning teatud meetmete kaudu on võimalik direktiiviga kirjeldatud eesmärged saavutada. Jäätmete vältimise programmiga kehtestatavad meetmed peaksid olema suunatud majanduskasvu ja jäätmetekke vahelise otsese seose ning sellega kaasneva keskkonnamõju kõrvaldamisele.

Periood 2006-2012 on jäätmehoolduse arengus olnud mitmel tasandil väga kiire. Sihipäraselt on suletud kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad ning oluliselt on kasvanud jäätmete taaskasutuse osakaal. Jäätmete taaskasutusvõimalused on mitmekesisistunud, arenev kogumistaristu aitab kaasa kvaliteetse toorme kogumisele ning näha on, et erasektor tunneb valdkonna vastu järjest kasvavat huvi. Jäätmete masspõletus ja jäätmekütuse tootmine on hetkel kujunemas kaheks peamiseks sega-olmejäätmeid taaskasutavaks toiminguks. Huvi ringlussevõtu ning korduskasutuse vastu on jäänud väheseks või on panuse osakaal jäätmekoguste mõistes suhteliselt madal. Märkida tuleb, et sega-olmejäätmed moodustavad Eestis tekkivast jäätmekogusest vaid kuni 3 %. Ligikaudu 70 % jäätmeid tekib tegelikult põlevkivitööstuses ning tekkiva aheraine ja tuha taaskasutamise osakaal on jätkuvalt väga väike.

2. JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS

2.1 Üleriigiline jäätmekäitluslane seadusandlus

• 28.jaanuaril 2004. aastal võttis Riigikogu vastu **Jäätmeseaduse** (RTI, 26.02.2004, 9, 52), mis lähtub peamiselt kahest Euroopa Liidu jäätmealasest raamdirektiivist – *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta* ja *Euroopa Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377, 31.12.1991). Jäätmeseadus sätestab üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.

Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse

planeerimiseks koostatakse üleriigiline ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava.

- **Riiklik Jäätmekava** - Vabariigi Valitsuse 29.mai 2008.a. korraldusega nr. 234 heakskiidetud "Eesti riigi jäätmekava aastateks 2008-2013", mis toob välja Eesti jäätmemajanduse probleemid ja püstitab jäätmemajanduse üldised eesmärgid.
Koostamisel on Riiklik Jäätmekava 2014-2020
- **Pakendiseadus**, mis võeti vastu 21.04.2004 ja see on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele üldised nõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.
- **Keskkonnatasude seadus** (07.12.2005) sätestab tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise korra.
- **Keskkonnajärelevalve seadus** (06.06.2001) kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused.
- **Loomatauditõrje seadus** (16.06.1999) reguleerib loomsete kõrvalsaaduste käitlemist.
- **Välisõhu kaitse seadus** (05.05.2004) kehtestab nõuded jäätmete põletamisel.
- **Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded** (keskkonnaministri määrus 29.04.2004), mis käsitleb prügilate kaudu kogu jäätmekäituse süsteemi tervikuna, alates jäätmete tekkest kuni lõppkäitluseni.

2.2. Euroopa Liidu direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt ja käesoleva Jäätmekava koostamise seisukohast olulisemad direktiivid on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ, 5. aprill 2006. **jäätmete kohta**;
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 **ohtlike jäätmete kohta** (EÜT L 377, 31.12.1991). Täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994).

Eespool toodud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 **jääkõlde kõrvaldamise kohta** (EÜT L 194, 25.07.1975).
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66 EÜ, 6. september, mis käsitleb **patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid**;

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 ***pakendi ja pakendijäätmete kohta***.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 ***romusõidukite kohta*** (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 ***elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta*** (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 ***keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesette kasutamisel põllumajanduses*** (EÜT L 181 04.07.1986);
- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 ***prügilate kohta*** (EÜT L 182, 16.07.1999);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 ***jäätmete põletamise kohta*** (EÜT L 332, 28.12.2000).

Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on „***Reostuse komplekse vältimise ja kontrolli direktiiv***” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

Jäätmeseaduse alusel antud jäätmehooldust korraldavad Vabariigi valitsuse ja keskkonnaministri määrused toetuvad kas vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile või Euroopa komisjoni otsusele.

2.3. Sõmeru valla õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte.

Kõige olulisem kogu Sõmeru valla territooriumi ja kõiki elualasid hõlmav arengudokument kohalikul tasandil on *Sõmeru valla arengukava 2012-2025*.

Omavalitsuse õigusaktidest on jäätmekäitluse korraldamisel olulisemad *Sõmeru valla Jäätmehoolduseeskiri*, kehtestatud vallavolikogu 17. märts 2009 määrusega nr 81 ning *Heakorra eeskiri*, kehtestatud Sõmeru valla vallavolikogu 23. aprill, 2013 a. määrusega nr 62.

Sõmeru valla jäätmehoolduseeskiri sätestab jäätmehoolduse üldnõuded, jäätmevaldaja ja territooriumi haldaja kohustused jäätmekäitlusel, jäätmete kogumise (sh vanapaber ja -papp, pakendid ja pakendijäätmed, ohtlikud jäätmed, tervishoiu- ja veterinaarjäätmed, ehitusjäätmed), jäätmete veo, korraldatud jäätmeveoga seonduva, jäätmete kõrvaldamise, biolagunevate jäätmete kompostimise, jäätmekäitluse tehnilised nõuded ja vastutuse.

Sõmeru Vallavolikogu 28.04.2009.a. määrusega nr 87 on kehtestatud *Sõmeru valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja juhend*. Nimetatud määrusega on kehtestatud:

- Veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg
- Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu
- Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud olmejäätmete kogumise ja vedamise tingimused, vedamise sagedus ja aeg
- Korraldatud jäätmeveoga liitumise ja liitumisest vabastamise tingimused
- Korraldatud jäätmeveol kasutatavad kogumismahutite tüübid
- Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud olmejäätmete vedamise teenustasude piirmäärad ja piirmäärade muutmise kord

- Ainuõigust omava vedaja ja Sõmeru Vallavalitsuse vahel korraldatud jäätmeveo lepingu sõlmimise kord ning jäätmekäitluslepingute sõlmimise kord.
- Ainuõigust omavalt vedajalt olmejäätmete vedamise ainuõiguse ennetähtaegse äravõtmise kord

Sõmeru Vallavolikogu määrusega 20. 01.2009 nr. 77 on asutatud **Sõmeru valla jäätmevaldajate register ja kehtestatud jäätmevaldajate registri pidamise kord**. Sõmeru valla jäätmevaldajate register on kohaliku omavalitsuse register, mille asutamise ja kasutusele võtmise eesmärk on tagada arvestus korraldatud olmejäätmete veoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmete käitlusviiside ja tekkekohtade üle.

Jäätmekava koostamisel on eelnimetatud, materjale arvestatud niivõrd, kuivõrd nende täpsus seda võimaldab.

2.4. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib *Jäätmeseadus* (RTI 26.02.2004, 9, 52), mis jõustus 1. mail 2004.

Jäätmeseadus on kooskõlas Euroopa Liidu jäätmealase seadusandlusega.

Vastavalt *Jäätmeseadusele* on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne. *Jäätmeseadusega* on kohalikele omavalitsustele kehtestatud järgmised õigused ja kohustused:

1. Jäätmehoolduse arendamise korraldamine oma haldusterritooriumil (§ 12 lg 2). Jäätmehoolduse arendamine on jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset (§ 12 lg 1);
2. Jäätmete liigitkogumise ja sortimise edendamine, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (§ 31);
3. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava koostamine ja vajaliku teabe andmine üleriigilise jäätmekava koostamiseks (§ 39 lg 1);
4. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist (§ 42 lg 1, lg 2);
5. Jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe säilitamine seaduses sätestatud korras (§ 44 lg 5);
6. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale (§ 55);
7. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava avalikustamine, avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu korraldamine (§ 56-57);
8. Jäätmekava avaliku väljapaneku ja avaliku istungi tulemuste avaldamine kohalikus ajalehes (§ 58);
9. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava ajakohastamine kui maakonna jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused puudutavad KOV üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul maakonna ajakohastatud jäätmekava kinnitamisest arvates (§ 43 lg 3);
10. Kohalik omavalitsus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik KOV üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks (§ 44 lg 4);
11. Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine, v.a. probleemtoodete puhul tootja vastutuse rakendumisel (§ 65 lg 2);
12. Korraldatud olmejäätmeveo organiseerimine oma haldusterritooriumil, mis hõlmab

olmejäätmete veo ja kogumise korraldamist. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi (§ 66 lg 2);

13. Korraldatud jäätmeveo tingimuste kehtestamine (korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide määramine, korraldatud olmejäätmeveo piirkondade määramine, vedamise sageduse ja aja määramine, jäätmeveo teenustasu piirmäära kehtestamine) (§ 66 lg 1-4);

14. Korraldatud olmejäätmeveo konkursi korraldamine iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsustega *Konkurentsiseaduse* alusel kehtestatud korras (§ 67 lg 1ja 2);

15. Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (§ 69 lg 3);

16. Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise korraldamine. Kohaliku omavalitsuse organ võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist (§ 70);

17. Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (§ 71);

18. Arvamuse avaldamine jäätmele taotlustele (§ 79);

19. *Jäätmeseaduse* rikkumistest tulenevate väärtegade kohtuväline menetlemine (§ 127 lg 2);

20. Jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimine, kui saastatud kinnisasja omanik ei täida seadusejärgset kohustust, saastatud kinnisasja omaniku kulul asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras (§ 128 lg 5);

21. Kui kohaliku omavalitsuse organ ei ole korraldanud oma haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli vastav kohustus ja sellest tulenevalt on tekkinud keskkonnasaastus, kannab jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise kuludest poole kohaliku omavalitsuse organ (§ 128 lg 6);

22. Korraldatud jäätmevedu rakendus Eestis alates 2005. aasta 1. jaanuarist (§ 135). Eesti Vagariigis kehtiva *Keskkonnajärevalve seaduse* järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärevalve teostajatest (§ 3 lg 1). Kohalik omavalitsuseüksus:

- rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;
- teavitab Keskkonnainspektsiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse, maa- arvestuse ja maareformi toimingute nõuete rikkumise juhtumitest (§ 6 lg 3).

Pakendiseaduse kohaselt on omavalitsuse ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid (§ 15 lg 1). Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas peab olema eraldi käsitletud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine, väljaarendamine ja seatud eesmärkide saavutamise meetmed (§ 15 lg1- 2).

2.5 Sõmeru valla jäätmekava ulatus ning seos üleriigilise jäätmekavaga

Nii nagu üleriigiline Jäätmekava, on ka Sõmeru valla Jäätmekava piiratud ulatusega ning käsitleb neid jäätmeliike, mis on *Jäätmeseaduse* reguleerimisalas, seega nii ohtlikud jäätmed kui ka tavajäätmed (s.h püsijäätmed). ***Jäätmekava ei käsitle järgmisi jäätmeid ja heiteid, mis on muude õigusaktide reguleerimisalas:***

- välisõhku heidetavad saasteained ja heiteid; välisõhu suhtes on põhiliseks reguleerivaks õigusaktiks välisõhu kaitse seadus (RT I 2004, 43, 298); samas käsitleb jäätmekava jäätmepõletustehase ja koospõletustehase temaatika;
 - reovett ja koos reoveega käitlemisele kuuluvaid või keskkonda heidetavaid jäätmeid (veeseaduse (RT I 1994, 40, 655) reguleerimisala); jäätmekava käsitleb reovee käitlemise tulemusel tekkivad jäätmed, näiteks reoveesetet, võreprahti jm;
 - radioaktiivseid jäätmeid ((kiirguseseaduse (RT I 2004, 26, 173) reguleerimisala)
 - lõhkematerjalijääkidest koosnevaid ja lõhkematerjale sisaldavad jäätmeid ((lõhkematerjaliseaduse (RT I 2004, 25, 17) reguleerimisala));
 - loomseid jäätmeid ja kõrvalsaadusi, sealhulgas loomakorjuste käitlemist ((Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1774/2002, 3. oktoober 2002, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaareeskirjad ja loomatauditõrje seaduse ((RT I 1999, 57, 598) reguleerimisala);
 - mullaviljakuse parandamiseks või mujal põllumajanduses taaskasutatud sõnnikut (veeseaduse (RT I 1994, 40, 655) reguleerimisala) ning muid mullaviljakuse suurendamiseks taaskasutatud põllu- või metsamajanduses tekkivaid loodusomaseid biolagunevaid tavajäätmeid;
 - maavarade uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ladustamise tulemusena tekkivaid jäätmeid ning karjäärade tootmisjääke (maapõueseaduse (RT I 2004, 84, 572) reguleerimisala));
- Jäätmekava üheks osaks on pakendiseadusega reguleeritavad pakendijäätmed (pakendiseadus (RT I 2004, 41, 278)) ja nende käitlemine.

3. SÕMERU VALLA ÜLDINE ISELOOMUSTUS

3.1. Asukoht

Sõmeru vald asub Lääne-Virumaa kirdeosas Tallinn-Narva maantee ääres Rakvere linna vahetus naabruses. Keskusest Sõmerul on Rakvere kesklinna ligikaudu 5 km. Valda ümbritsevad Rakvere linn ning Vinni, Rägavere, Viru-Nigula, Haljala ja Rakvere vald. Valla territoorium moodustab 167,2 km².

Sõmeru valda läbib 14 riigimaanteed, kogupikkusega 68,40 km. Teedevõrgu kogupikkus on ligi 196,8 kilomeetrit.

Kaugused suurematest keskustest maanteed mööda on:

- Tallinnast 98 km
- Tartust 132 km
- Narvast 114 km
- Rakverest 5 km

Vallal on hea raudteeühendus:

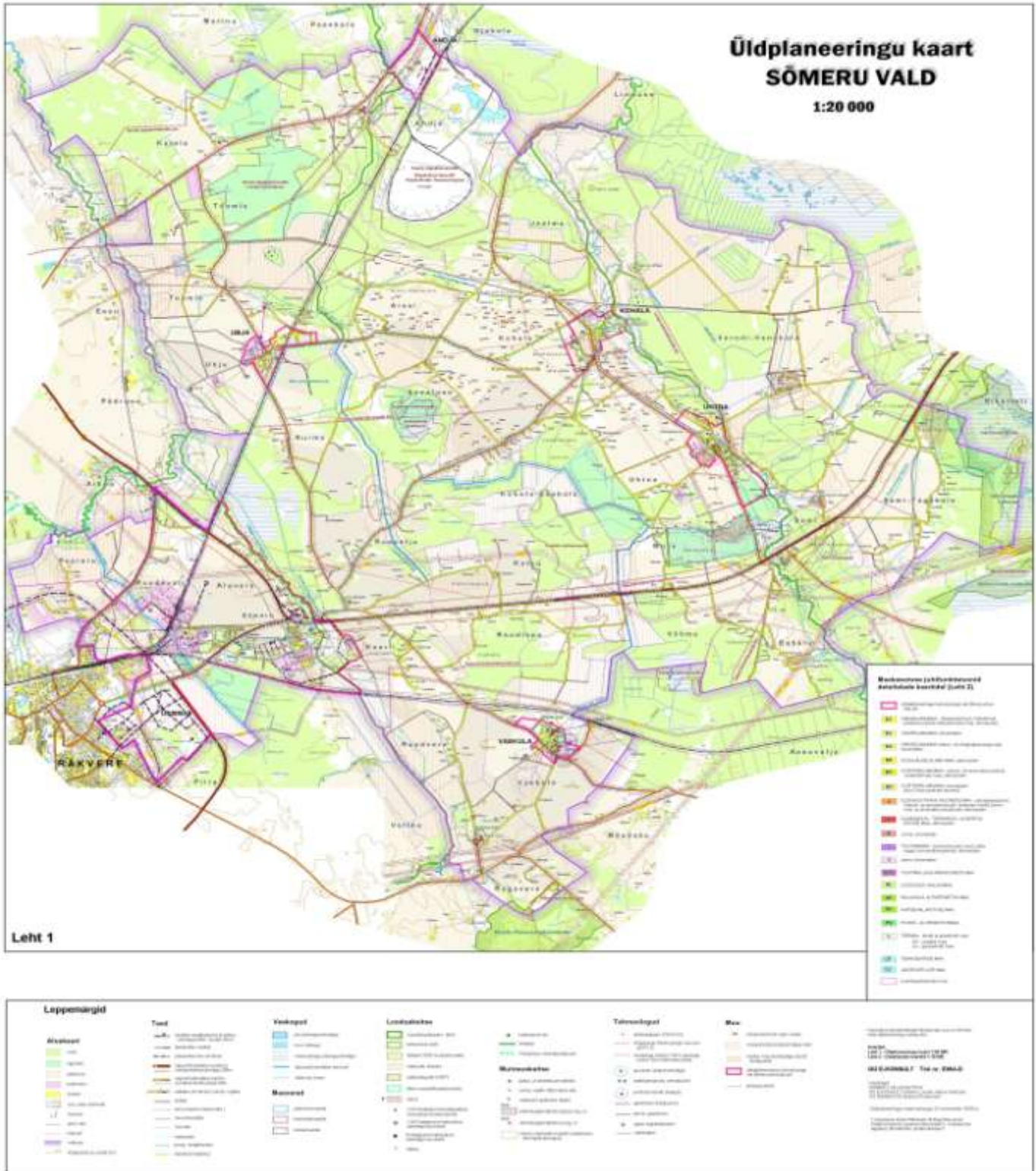
- Tallinnaga,
- Narvaga (edasi St Peterburg)

Lähimad sadamad on:

- Kunda, 24 km
- Tallinn, 98 km

Joonis 1
Sõmeru valla asukoht

Joonis 2
Sõmeru valla üldplaneeringu kaart

3.2. Rahvastik ja elumumajandus

Tabel 1

Elanike arvuline jaotus külade kaupa aastatel 2005-2013 seisuga 1. jaanuar 2013 (rahvastikuregistri andmetel):

Küla	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aluvere	30	30	28	24	25	28	28	30	27
Andja	23	18	19	28	17	19	20	20	20
Aresi	42	42	41	19	38	38	35	41	40
Jäätma	11	19	17	41	21	22	24	24	24
Kaarli	53	48	53	53	52	52	49	46	45
Katela	25	26	24	24	25	23	21	24	24
Katku	18	19	19	19	19	17	16	16	16
Kohala	162	150	147	148	156	152	153	152	146
Kohala-Eesküla	40	37	38	38	39	35	34	33	32
Koovälja	64	66	74	74	72	69	73	71	72
Muru	40	45	44	44	41	40	40	40	37
Nurme	11	10	10	10	10	9	12	13	11
Näpi	366	356	367	364	366	361	362	356	339
Papiaru	26	28	31	28	31	31	29	27	27
Rahkla	33	32	34	34	34	33	33	35	46
Raudlepa	37	32	34	34	34	36	33	35	35
Raudvere	19	19	19	19	23	23	24	22	17
Roodevälja	168	156	164	164	146	153	147	141	133
Rägavere	51	46	45	45	45	45	44	42	43
Sooaluse	9	9	10	10	10	11	12	12	12
Sõmeru alevik	1312	1304	1310	1306	1299	1289	1262	1261	1254
Sämi	73	66	65	65	60	59	59	57	55
Sämi-Tagaküla	16	19	21	21	21	22	20	18	15

Toomla	10	10	10	10	10	10	11	10	8
Ubja	301	295	291	294	294	287	288	274	272
Uhtna	361	371	370	371	369	373	365	358	353
Ussimäe	176	190	210	209	260	275	271	265	271
Vaeküla	221	218	216	216	205	198	177	176	167
Varudi-Altküla	5	5	5	5	3	3	2	2	2
Varudi-Vanaküla	49	49	47	48	44	45	44	43	44
Võhma	9	9	9	9	11	10	10	8	8
Elukohata	20	23	24	24	22	22	19	16	20
KOKKU	3781	3747	3796	3791	3802	3790	3717	3668	3615

Rahvastiku tihedus Sõmeru vallas on 22,7 in/km² kohta.

Sõmeru valla asustuse moodustavad Sõmeru, Näpi ja Uhtna alevikud ning 28 küla. Näpi ja Uhtna said aleviku staatuse 2007. aasta juulikuus. Sõmeru alevik on suurim asula, kus elab üle 1300 elaniku. Alevikule iseloomulikkude asustusega on ka Ubja, Vaeküla, Roodevälja, Ussimäe ja Kohala külad, kus elab koos Näpi ja Uhtna alevikuga ligikaudu 80% valla rahvastikust. Ülejäänud elanikkond on hajutatud 23-s väiksemas külas.

Seisuga 1.jaanuar 2013 on Sõmeru valla elanike arv rahvastikuregistri andmetel 3615.

Elanike arvuline jaotus külade kaupa seisuga 01.01.13.on ära toodud tabelis 1.

3.3. Tööstus ja ettevõtlus

Sõmeru valla üheks tugevuseks on hästi arenenud ettevõtlus. Traditsioonidega tegevusalad on põllumajandus, ehitus, metallide töötlemine ja puidutööstus, samuti toiduainete tööstus Rakvere Lihakombinaadi näol.

Ettevõtluse arenguks on soodsad tingimused tänu heale logistilisele asukohale ja kvalifitseeritud tööjõu olemasolule. Sõmeru valla iseloomulikuks tunnusjooneks on suurtööstuse kontsentratsioon eelkõige Sõmeru-Näpi ja Roodevälja piirkonnas.

Endisest Sõmeru Masinatraktorijaamast on arenenud välja praegune OÜ Rakvere Põllumajandustehnika. Näpi külla rajati 1960-ndate aastate alguses Rakvere KEK ja 1970-ndate alguses koondusid sinna ETKVL kaubalaod ning töötas linnasetehas. Tänapäevaks on Näpile tekkinud arvukalt uusi arenevaid ettevõtteid ja sinna on koondunud enamus valla tööstusest. Piirkonda kavandatava Aluverre tööstuspargi rajamiseks on eraldatud riigi poolt 31 ha Sõmeru vallale munitsipaalmaad.

Sõmeru vallal on ettevõtluse edasise arengu seisukohalt kõige enam potentsiaali tootmise, teeninduse ja ka puhkemajanduse arenguks.

Väljaspool Sõmeru-Näpi piirkonda tegutsevad ettevõtjad tegelevad peamiselt kas ehitusmaterjalide tootmise, metsanduse, põllumajanduse või teenindusega. Kunagiste kolhoosikeskuste mõjupiirkonnas Uhtnas ja Ubjas ning Vaekülas ja Roodeväljal tegeldakse traditsiooniliselt enam põllumajandusliku tootmisega.

Tuntumad firmad on AS Rakvere Lihakombinaat, AS Aeroc, AS Stora Enso Timber, Helter AS, OÜ Rakvere Põllumajandustehnika, AS Raktoom, OÜ TM-Kinnisvara, AS Multi Marger, AS Ferrel, AS E-Betoonelement, AS KoPar Baltik jt.

Valla ettevõtted ekspordivad oma tooteid Skandinaaviamaadesse, Balti riikidesse, Madalmaadesse, Inglismaale, Prantsusmaale, Itaaliasse, Venemaale ja vähemal määral veel paljudesse erinevatesse riikidesse. Tähtsamad ekspordiartiklid on puit, turvas, metallitooted, lihatooted, ehitusmaterjal ja õmblustooted.

Perspektiivsed tegevusalad on turism ja teenindav ettevõtlus.

Sõmeru valla ettevõtjad tegutsevad peamiselt järgmistes valdkondades¹:

- Toiduainete tootmine
- Ehitusmaterjalide tootmine
- Metallitööd
- Ehitus
- Metsa ülestöötamine
- Puidu töötlemine, sh. mööbli tootmine
- Põllumajandus
- Turbatootmine
- Kaupade jae- ja hulgimüük
- Seadmete ja masinate hooldus, müük ja rent
- Transportteenused ja kütuse müük
- Kinnisvarahaldus
- Elanikele suunatud teenused

Tabelis 2 on toodud Tööturuameti andmed Sõmeru vallas registreeritud töötute arvu kohta.

Tabel 2

Sõmeru vallas registreeritud töötute arv

Kuupäev	31.07.2013
Registreeritud töötute arv	74

Tööhõive ja sissetulekud on näitajaid, mis mõjutavad ka jäätmehoolduse arengut, sest madala sissetulekuga piirkondades ei suuda elanikud kanda kaasaegse jäätmehooldusega kaasnevaid kulusid.

¹ Ei ole olulisuse järjekorras

3.4. Sotsiaalsfäär

3.4.1. Haridus

Sõmeru vallas asub kaks põhikooli: Uhtna Põhikool ja Sõmeru Põhikool.

Sõmeru Põhikool

Sõmeru kool asub soodsas paigas Näpi ja Sõmeru vahel. Sõmerul on maakonna suurim põhikool - 162 õpilast, kus on välja kujunenud pikaajalised traditsioonid ja head sportimisvõimalused, olemas on staadion, võimla ja jõusaal. Koolil on ainekabinetid, tasemel arvutiklass, hubaselt sisustatud infotuba, videoklass, raamatukogu ja aula.

Kooli aulas on võimalus korraldada seminare, vastuvõtte ja kontserte, samuti väiksemaid teatrietendusi.

Uhtna Põhikool

Uhtna Põhikool asub Uhtna küla keskel. Koolil on hea koostöö Sõmeru lasteaia Pääsusilm Uhtna rühmadega ja Uhtna raamatukoguga, mis asuvad koolimaja vahetus läheduses. Uhtna Põhikoolis õpib 2013/2014 õppeaastal 94 õpilast.

Uhtna Põhikoolil on ainekabinetid, arvutiklass ja võimla. Kõrvalhoones asuvad tööõpetuse ruumid. Koolil on oma söökla ja väga heas korras kooliaed ning korralik staadion. Uhtna Põhikool on aktiivselt toimiv ka külakeskusena.

Muud haridusasutused

Riigi omanduses ja korraldamisel olev Vaeküla erivajadustega laste Kool tegutseb kuni sulgemiseni Näpi alevikus Näpi tee 10 asuvas endises kontorihoones.

3.4.2. Lasteaed ja mänguväljakud

Sõmeru lasteaed “Pääsusilm”

Vallas on Sõmeru lasteaed Pääsusilm, mis asub kahes majas Sõmerul (135 last) ja Uhtnas (57 last). Praegu töötab seal vastavalt 6 (sh 1 sõimerühm) ja 3 (sh 1 sõimerühm) rühma.

Lasteaedade hooned on ehitatud aastal 1974. 2006 ja 2007 aastal toimusid Sõmeru lasteaia hoone renoveerimise tööd, mille tagajärjel on hoonete tehniline seisund hea.

Sõmeru Lasteaed teenindab Sõmeru, Aluverre, Kaarli, Koovälja, Näpi, Katku, Raudlepa, Raudvere, Ubja, Nurme, Papiaru, Roodevälja, Rägavere, Ussimäe, Andja, Katela, Toomla ja Vaeküla elanikke.

Uhtna maja renoveerimistööd lõppesid 2010, teenindab Aresi, Jäätma, Kohala-Eesküla, Kohala, Sooluse, Uhtna, Muru, Võhma, Rahkla, Sämi, Sämi-Tagaküla, Varudi-Altküla, Andja, Katela ja Varudi-Vanaküla elanikke.

Mänguväljakud

Sõmeru vallas on kõigis suuremates asulates ja külades kaasaegsed avalikud mänguväljakud olemas. 2008 aasta kevadel valmis Ubja keskusesse laste mänguväljak ning 2011 aastal spordiväljakud külakeskuse kõrvale, Sõmerul (2tk), Uhtnas, Näpil, Roodeväljal, Ussimäel ja Vaekülas on mänguväljakud rajatud juba 2003-2007 aastatel.

2004. a rajatud Sõmeru lasteaia mänguväljak on avatud kasutamiseks kõigile Sõmeru lastele. Lasteaia territooriumil asub liiklusväljak.

3.4.3. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Uhtna hooldekodu avati 1997.aastal. Hooldekodus on tänase seisuga 41 kohta, kuid piirkonna vajadused hooldekodu kohtade osas on suuremad.

Praegu on vallas olemas üks päevakeskus Ubjas ja teine on kavas avada uues Sõmeru keskusehoones. Vaekülas on olemas külakeskus, mida saavad kasutada neile sobivatel aegadel nii noored kui täiskasvanud. Sobivate ruumide puudumisel ei ole päevakeskust Uhtnas, Ussimäel. Roodevälja ja Näpi noortekeskuse ruumid võimaldavad seal soovikorral aega veeta ka vanematel inimestel.

Sõmerul on olemas tunnustatud tervisekeskus, kus töötab perearst, laboratoorium, hambaarst, apteek ja on taastusravi võimalused. Perearsti vastuvõtt on üks kord nädalas ka Ubjas ja Uhtnas. Rakveres tarbitakse peamiselt eriarstiteenuseid.

3.4.4. Raamatukogud

Sõmeru vallas asub 2 raamatukogu – Sõmerul ja Uhtnas. Neis kummaski töötab täiskohaga raamatukogu direktor. Samuti on olemas kooliraamatukogu Sõmeru põhikoolil.

Sõmeru Raamatukogu tegutseb Sõmeru keskusehoones, mida on lugejatel mugav kasutada ning Uhtna Raamatukogu tegutseb Sõmeru lastaia Uhtna hoones ja on populaarne külakeskus kohalikele rahvale. Viimastel aastatel on lugejate, külastuste ja laenutuste arv pidevalt kasvanud. Lapsed ja õpilased vajavad raamatukogu järjest rohkem kui kirjandus- ja teatmekeskust. Raamatukogud on heal tasemel varustatud teatme-, ilukirjanduse ja perioodika väljaannetega ning töötavad avalikud internetipunktid (AIP).

3.4.5. Klubid ja kultuuritegevus

Sõmeru vallas asub seisuga 2012 üks klubi – Sõmerul Keskusehoones. Ülejäänud kultuuritegevus viiakse läbi Sõmeru lasteaia Uhtna maja, Uhtna kooli, Ubja ja Vaeküla Külakeskuse, Ubja Päevakeskuse ning Roodevälja Noortekeskuste ruumides.

3.4.6. Noortekeskused

Sõmeru vallas on sobivates ruumides sisustatud 4 noortekeskust:

Sõmerul, Vaekülas, Ubjas, Uhtnas, Roodeväljal, Näpil ja Uhtnas. Noortekeskused on avatud esmaspäevast reedeni, sageli ka laupäeviti. Noortekeskuse ruumides toimuvad erinevad üritused ka kohalikele täiskasvanutele (Näpil käib koos külaaktiiv, Vaekülas MTÜ Vahva Vaeküla, Roodeväljal külaselts Junargo)

3.5. Ressursid

3.5.1. Hea potentsiaal elamumajanduse arendamiseks

Detailplaneeringute puhul tuleb arvestada looduskeskkonna taluvusest, rohe- ja sotsiaalalade tarvis maa reserveerimise vajadustest tulenevaid piiranguid. Kuid tuleb arvestada ka juba siin elavate inimeste huvide, vajaduste ja ootustega. Tulenevalt iga elanikkonna grupi spetsiifikast on nende huvi ja hoiakud ka mõnevõrra erinevad ja sageli isegi vastandlikud, valla põliselanikud (maaomanikud), kinnisvaraarenduspiirkondade elanikud, kortermajade elanikud jm. Tuleviku kavandamisel tuleb arvestada tasakaalustatult kõigi elanikegruppide huvidega samaaegselt püüdes kujundada sellest üksteist mõistvat ja piirkonda hoidvat kogukonda.

3.5.2. Kaunis loodus ja rikas kultuuripärand

Kohalikku valla elukeskkonda iseloomustab kaunis loodus ja roheline (Valla territooriumile jäävad mitmed kaitsealad: Sämi-Tagakülas Sämi-Kuristiku sookaitseala, Rahkla allikad, Sämvieski allikad, Kohala park, Uhtna park, Vaeküla park, Kunda jõe keskjooksu karsti- ning allikate piirkond Muru, Sämi, Rahkla külades. Valla territooriumil asub mitmeid (kultuurilisi) vaatamisväärsusi.

Arhitektuurimälestised:

- Andja mõisa tuuleveski (1804), sild (19.saj), peahoone ja aida varemed koos piirdemüüridega (18.saj lõpp)
- Rägavere mõisa peahoone (17.saj) koos kõrvalhoonete (18.-19.saj) ja pargiga; taastatud 1989.aastal, käesoleval ajal eravalduses
- Sõmeru mõisa vesiveski (19.saj I pool) koos sillaga (1884)
- Uhtna mõisa peahoone (19.saj I pool), ait, tõllakuur (mõlemad 18.-19.saj vahetus); praktiliselt hävinenud, eravalduses
- Vaeküla mõisa peahoone (19.saj I pool); kasutusel kuni 2012 Vaeküla Kooli sööklana

Lisaks veel valla territooriumil olevad muud mõisamajad või kompleksi kuulunud hooned:

- Toomlas, kasutusel elumajana, eravalduses;
- Katku, kasutusel elumajana, eravalduses;
- Roodeväljal, kasutusel kontorihoonena;
- Kohalas, kuni aastani 1986 oli mõisas Kohala kool, praegu on mõisakompleks eravalduses ning kasutusel toitlustus- ja vaba aja veetmise kohana.

Probleemina võiks välja tuua turismimajanduse suhteliselt madala taseme. Turismiettevõtjate osakaal ülejäänud ettevõtluse suhtes on väga väike.

4. SÕMERU VALLA JÄÄTMEAJANDUSE OLUKORD

Valdavalt tulenevad keskkonnariskid

- liiga intensiivsest kaevandamisest või kaevandamisel keskkonnanõuete eiramisest
- ohtlike ainete käitlemisega seotud ettevõtlustegevusest
- elamuehituse laiendamisest
- olmejäätmete hulgast ja nende käitlemise viisist. Sealjuures on eesmärgiks probleemide ennetamine jäätmete hulga ja nende ohtlikkuse vähendamisega.

Puhas elukeskkond on üheks eelduseks atraktiivse elukeskkonna kujunemisele.

Jäätmeseadus seab kohalikele omavalitsustele **kohustuse organiseerida korraldatud jäätmevedu** (kehtestades samas jäätmeliigid, millele korraldatud jäätmevedu kohaldatakse) ning korraldada kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumine ja nende üleandmine jäätmekäitlejatele. Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete (milles võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid) kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohtadesse. Kuid lisaks olmejäätmete ja ohtlike jäätmete koguste ja koosseisu ära toomist vaadeldakse käesolevas jäätmekavas ka mõningaid teisi levinud jäätmeliike.

Vastavalt *jäätmeseadusele* on jäätmehoolduse (st jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset) arendamine pandud kohalike omavalitsusorganite õlule.

Jäätmete kontrollimatu loodusesse sattumise vältimiseks tuleb Uhtnasse sealse piirkonna teenendamiseks aastaks 2020 rajada jäätmejaam. Teised Sõmeru valla asustatud piirkonnad jäävad piisavalt lähedale Lääne-Virumaa Jäätmekeskusele, milline asub Vinni vallas Piira külas, suletud Ussimäe prügila vahetus läheduses.

Tootjavastutuse rakendamiseks on Eestis loodud neli pakendijäätmete kogumisega tegelevat pakendiorganisatsiooni:

- MTÜ Pakendiringlus
- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon
- OÜ Tootjavastutusorganisatsioon
- MTÜ Eesti Pandipakend

Süsteemi toimimiseks on pakendeid tootvad ettevõtted (n toiduainete tööstusettevõtted, hulgilaod) ja pakendeid importivad ettevõtted delegeerinud oma kohustused taaskasutusorganisatsioonidele, kes omakorda ostavad pakendijäätmete kogumisteenust kas kaubandusettevõtelt (kes müüvad pandipakendit) või jäätmekäitlusettevõtelt (kes koguvad ja taaskasutavad segapakendeid).

4.1. Korraldatud jäätmevedu

Sõmeru vallas rakendus korraldatud jäätmevedu 01.mai 2010, mil lõppes konkurss vedaja leidmiseks ning kuni aastani 2015 sai õiguse koguda segaolmejäätmeid Sõmeru vallast AS Veolia Keskkonnateenused.

Sõmeru valla Jäätmeregistrisse on kantud *1254 kinnistut*. Registrist on välja jäetud kinnistud, millel ei asu hoonet või mõnd muud rajatist, seega ei teki ka olmeprügi.

Tiheasustus alal peab konteineri tühjendamine toimuma 1x 4 nädala jooksul, hajaalal 1x 12 nädala jooksul.

Seisuga september 2013.a.:

78 kinnistut on kas vabastatud korraldatud jäätmeveost või muudetud perspektiivseks. Selleks on erinevad põhjused:

- kinnistu asub hajaalal ning elumajani viib jäätmeautole sõitu mittevõimaldav tee
- kinnistul asuv hoone seisab juba aastaid tühjana ning lähiperspektiivis ei ole omanikul plaanis seda kasutusele võtta
- kinnistul asuv hoone on jäänud ajutiselt tühjaks omaniku haigestumise või surma tõttu

84 kinnistult on Vallavalitsus andnud loa anda olmejäätmeid ära vedada 2 korda suveperioodil. Põhjused:

- hajaala kinnistul elab üks (valdavalt eakas) inimene, olmejäätmeid tekib vähe, talvel ei ole võimalik konteineri ümbrust piisavalt lahti hoida
- sügis-talvised teelud ei võimalda prügiveoautol kinnistuni sõita
- kinnistut kasutatakse vaid suvekoduna, talveperioodil olmejäätmeid ei teki

19 kinnistule on Vallavalitsus andnud korralduse lubada tihealal konteineri harvemat tühjendust (1x12 nädala jooksul), seda põhjusel, et kinnistul elaval üksikul inimesel ei teki piisavalt segaolmejäätmeid või viibib osa ajast kodust ära ning juhul kui kinnistu omanik käitleb oma jäätmeid selliselt, et tekib võimalikult palju taaskasutatavaid jäätmeid ning võimalikult minimaalselt segaolmejäätmeid.

Kuni aastani 2012 olid võimalikud prügi nõuetekohase ladustamise variandid Sõmeru valla jaoks:

- **Uikala prügila** Ida-Virumaal

Uikala prügila on 2002. aastal avatud kaasaegne prügila Ida-Virumaal Uikalas. Prügila on 12 ha suurune. Jäätmekäitlusala on jaotatud neljaks ladestusalaks, mis rajatakse ja võetakse kasutusse järk-järgult. Uikala prügilasse võib ladestada kuni 54 tuhat tonni jäätmeid aastas. Ladestada võib segaolmejäätmeid, ehitu- ja lammutusprahti, tööstuste tavajäätmeid ning romusõidukeid. Prügilas töötab 35-tonnise prügipress ja nõrgvett käideldakse kaasaegse pöördosmoosseadmega. Prügila arvutuslik kasutusiga kestab 2028. aastani. Pärast kõikide ladestamisalade täitumist kaetakse prügila nõuetekohaselt kinni

- Sillamäel tegutsev **Ecocleaner OÜ prügila**, kus toimub segaolmejäätmete aeroobne käitlemine ehk kompostimine, milline on hetkel ainulaadne töötlemine Eestis
- **Jõelähtme prügila** Tallinna lähedal
- **Torma prügila** Jõgevamaal Torma vallas
- **Väätsa prügila** Järvamaal

Käesoleval ajal paikneb Sõmeru valla territooriumi vahetus läheduses Vinni valla territooriumil *MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus*.

4.2. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus

Avati 03.aprill, 2012.a. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus on Lääne-Viru maakonna 15. omavalitsuste poolt loodud mittetulundusühing maakondliku jäätmekestuse väljaehitamiseks (aadressiga Vinni vald, Piira küla) ning maakonna jäätmekäitluse koordineerimiseks. Tulenevalt Jäätmeseadusest suleti senine ladestusala (Rakvere/Ussimäe prügila) 16 juuliks 2009. Lähtuvalt EU ja EV õigusaktidest tuleb jäätmekäitluses juhendada keskkonnasäästlikkusest ning võimalusel jäätmeid taaskasutada.

Jäätmekestusel on kinnitatud jäätmete vastuvõtmise hinnakiri, tasuta võetakse elanikkonnalt vastu

- akusid ja patareisid
- eelsorteeritud pakendit
- eelsorteeritud puitu
- oksid
- metalli
- vanarehve
- kompleksseid elektroonikaseadmeid
- ohtlikud jäätmed (tasub KOV oma elanike eest)

Lähemalt saab tutvuda Lääne-Virumaa Jäätmekestuse hinnakirjaga www.lvjk.ee

Peale Iru Soojuselektrijaama nõuetekohast valmimist hakkab LVJK viima kokkupressitud jäätmeid, mida ei saa muul moel taaskasutada, Iru SEJ -sse soojatootmiseks.

OÜ Iru Elektriijaam

Eesti Energia Iru Elektriijaam on Eesti Energia äriüksus, mis varustab soojusenergiaga Tallinna Lasnamäe ja Kesklinna piirkonda ning Maardut. Iru elektriijaam on elektri ja soojuse koostootmisjaam, mis kasutab põhikütusena maagaasi ja reservkütusena vedelkütuseid.

Eesti Energia alustas 2006. aastal ettevalmistusi moodsa tehnoloogiaga jäätmeenergiaploki rajamiseks Iru elektriijaama, et võtta kasutusele jäätmete energia. Jäätmete põletamine elektri ja soojuse tootmiseks on keskkonnahoiu seisukohast olmejäätmete taaskasutamine, millega on võimalik oluliselt vähendada jäätmete ladestamist Eestis. Kodumaise kütuse kasutamine annab võimaluse toota senisest stabiilsema ja soodsama hinnaga soojust.

Jäätmeenergiaplokk käivitati aprillis 2013. See tähendab moodsamat ja puhtamat elektri ja soojuse tootmist nii piirkonna elanike kui ka Tallinna ja Maardu soojusetarbijate jaoks. Jäätmeploki jaoks välja valitud Prantsuse ettevõtte CNIMi poolt pakutav moodne tehnoloogia muundab umbes 85% jäätmetes sisalduvast energiast elektriks ja soojuseks.

4.3. Tekkivad jäätmeliigid Sõmeru vallas

4.3.1. Olmejäätmed

Jäätmestatistika

Eesti jäätmekäitluse eripära rahvusvahelises võrdluses on väga suur kogus jäätmeid elanikkonda ja majanduse suurust arvestades - üldised jäätmete tekkekogused on viimastel aastatel 18-20 milj t/a vahemikus (u 14-15 t/a elaniku kohta). Eelkõige mõjutab seda põlevkivi kaevandamine ja töötlemine – **u 70% kogu Eestis tekkivatest jäätmetest on seotud põlevkivitööstuse ja -energeetika sektoriga, samas kui näiteks olmejäätmed on jäätmetekke üldkogusest alla 3%.**

Olmejäätmeid tekkis aastail 2001–2009 keskmiselt 400 kg elaniku kohta. Liigiti kogutud olmejäätmetest moodustab enamiku vanapaber ja papp, järgnevad klaasi-, metalli- ja puidujäätmed ning biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed. Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal on aastail 2003–2007 moodustanud stabiilselt 11% olmejäätmete kogutekkest.

Olmejäätmete ladestamine prügilatesse vähenes ajavahemikul 2001–2009 oluliselt. Ladestamisele lähevad peamiselt segaolmejäätmed, mida on enne osaliselt sorditud.

Olmejäätmete taaskasutamine on suurenenud, enamiku sellest moodustab pinnastöötlus ja bioloogiline ringlussevõtt (eelkõige kompostimine). Olmejäätmetest sorditakse välja ka pakendijäätmeid, iseäranis pandimärgistusega joogipakendeid.

Ulatuslikum olmejäätmete koostise uuring Eesti erinevates piirkondades viidi läbi 2008. aastal Säästva Eesti Instituudi poolt Tallinna eri linnaosades, Paines, Jõhvis ning maapiirkondadest Pärnumaal, Ida-Virumaal ning Raplamaal.

Maapiirkondade statistikat annab üldistada ka Sõmeru vallale. Uuringu tulemused on toodud ära tabelis 3

Maapiirkond	Ida-Virumaa	Pärnumaa	Raplamaa	Eesti keskmine
Jäätmeliik				
1. Plast	20,36	23,24	19,01	18,63
2. Klaas	6,07	11,62	5,53	8,32
3. Metall	2,37	3,36	2,73	2,58
4. Paber ja papp	13,86	12,25	16,27	17,53
5. Biojäätmed kokku	40,91	32,39	36,99	36,65
5.1. Köögijäätmed	35,53	27,88	32,11	30,00
5.2. Aiajäätmed	3,55	2,83	3,48	5,27
5.3. Muud biojäätmed	1,83	1,68	1,40	1,38
6. Puit	0,23	0,24	0,38	0,44
7. Ohtlikud jäätmed	0,24	0,27	0,28	0,22
8. Elektroonikaromu	0,85	0,26	0,67	0,58
9. Muu põlev materjal	7,28	8,09	9,82	6,34
10. Tekstiil ja rõivad	4,09	4,18	4,04	4,43
11. Muu mittepõlev materjal	3,73	4,08	4,29	4,28

Tabel 3 Segajäätmete liigiline koostis piirkondade kaupa (massiprotsendid) SEI uuring 2008

Maapiirkonnas (ka Sõmeru vald) ei ole otstarbekas paigaldada suuri biolagunevate jäätmete konteinereid, pigem tuleb teha selgitustööd ja teavitada elanikkonda, et komposteerimiseks sobivad ka köögijäätmed, mitte ainult aiapäätmed.

Oluline on jätkuvalt teha selgitustööd ja koolitusi jäätmete liigiti kogumise kohta ning leida paremaid võimalusi jäätmete liigiti kogumiseks koostöös jäätmekäitlus firmadega.

AS Veolia (AS Eesti Keskkonnateenused) on Sõmeru vallast aastal 2010-2012 kogunud segaolmejäätmeid järgmiselt:

2010.aastal	asutustelt ja eraisikutelt kokku	537,3 t
2011.aastal	asutustelt ja eraisikutelt kokku	573,31 t
2012.aastal	asutustelt ja eraisikutelt kokku	502,12 t

2010.aastal	eraisikutelt	394,49 t
2011. aastal	eraisikutelt	401,43 t
2012.aastal	eraisikutelt	211,4 t

2010. aastal	ettevõtetelt	142,81 t
2011. aastal	ettevõtetelt	171,88 t
2012.aastal	ettevõtetelt	291,8 t

Kõik ülalmainitud jäätmed on viidud 2010-2011. a. Tallinna prügilasse ja üle antud Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskusele, kus toimub jäätmetest jäätmekütuse valmistamine ja ladestamine, alates 2012. a. aga Lääne-Viru Jäätmekeskusesse, kui lähimasse jäätmete kogumispunkti.

4.3.2. Pakend ja pakendijäätmed

Tõenäoliselt tekib Sõmeru vallas ca 201,28 t pakendijäätmeid aastas.

Pakendi tekke ja olmejäätmete koostise uuringud on näidanud, et olmejäätmete koostises olevatest paberi- ja papijäätmetest moodustab üle 50 % papp- ja paberpakend, klaasijäätmetest ligi 100 % on klaaspakend, metalli- ja plastijäätmetest ligikaudu 80 % moodustavad vastavad pakendijäätmed. Samuti moodustavad pakendijäätmed olulise osa puit- ja komposiitmaterjalist.

Tänu Pandipakendi süsteemi rakendamisele alates 2005. a. on oluliselt vähenenud plast ja klaaspakendi osakaal jäätmetes. Hinnanguliselt ca poole võrra võrreldes eelnenud perioodiga. Sõmeru vallas on segapakendikonteinerid paigaldatud kõigis suuremates keskustes:

- Sõmeru (11 tk)
- Uhtna (7 tk)
- Näpi (3 tk)
- Ubja (2 tk)
- Vaeküla (2 tk)
- Roodevälja (2 tk)
- Kohala (2 tk)
- Ussimäe (1 tk)

MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon on Sõmeru vallast vedanud segapakendit

2010 - 5,94 t

2011 - 6,95 t

2012 – 7,31 t

OÜ Tootjavastutusorganisatsioon on kogunud segapakendit Sõmeru valla territooriumilt järgnevalt:

Avalikest konteineritest 2010 – 15,888 t
2011 – 15,888 t
2012 – 11,826 t

Korteriühistute kasutuses olevatest pakendikonteineritest
2010 – 9,859 t
2011 – 9,724 t

4.3.3. Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on orgaanilised jäätmed, mis lagunevad bakterite, mikroorganismide ja seente toimel – toidujäätmed, aia- ja haljastusjäätmed, reovee sete jmt. Olemasoleva jäätmestatistika järgi ei ole võimalik hinnata tekkivate biolagunevate jäätmete kogust. Kui lähtuda Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostamise ja koguse uuringust, siis tekitab inimene keskmiselt 101 kg biolagunevaid jäätmeid, seega võiks Sõmeru valla elanikkond tekitada ca 400 t biolagunevaid jäätmeid aastas. Eramajaomanikud komposteerivad biolagunevaid jäätmeid oma aedades, kortermajade elanikud enamasti majade läheduses asuvatel aiamaadel. Eraldi kompostimisväljakud biolagunevate jäätmete kompostimiseks vallas puuduvad.

Üldkasutatavatel haljasaladel, parkides tekkivad jäätmed on valdavalt orgaanilised jäätmed, mis Sõmeru valla territooriumilt hetkel toimetatakse Lääne-Viru Jäätmekeskusesse.

Vallas on käesoleva aja seisuga neli iseseisvat ühiskanalisatsioonisüsteemi: Uhtna , Ubja, Kohala ja Vaeküla .

Sõmeru ja Näpi alevikud ning Roodevälja ja Ussimäe küla kuuluvad Rakvere reoveekogumisalasse ning reovesi juhatakse Rakvere linna reoveepuhastisse. Vastavalt Rakvere Reoveekogumisala veemajandusprojektile vahetati 2011 – 2013 aastal välja amortiseerunud ühisveevärgi -ja kanalisatsiooni torustikud ning rajatised Sõmeru ja Näpi alevikus ning ühendati Sõmeru, Näpi ja Roodevälja asulad Rakvere linna ühisveevarustuse – ja kanalisatsioonitorustikuga.

Rakvere valla ja Sõmeru valla veemajandusprojektiga rekonstrueeriti vee- ja kanalisatsioonitorustikud ja rajatised 2012-2013 aastal Uhtna alevikus.

Reoveepuhastid asuvad Ubjas (tüüp BIO – 50) – 1 tk, Kohalas (BIO 100 + 1 biotiik) ja Vaekülas (BIO 50 + 3 biotiiki). Hetkel tegeleb reoveesetete ladustamisega oma territooriumil tegeleb AS Rakvere Vesi ning lähiajal võtab selle üle MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus

Uhtna reoveepuhasti on rekonstrueeritud 2013.a. mais. Nii Uhtna kui ka Roodevälja reoveesetted ladustatakse Rakvere Vee reoveepuhasti territooriumil. Sellega tegeleb AS Rakvere Vesi.

Ühtekuuluvusfondi meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ kaudu soovib AS Rakvere Vesi saada toetust infrastruktuuri investeeringuks, et täiustada Rakvere Vee reoveepuhasti settekäitluskompleksi. Sellega seoses laheneks Rakvere ja ümbruskonna reoveesetete keskkonnanõuetele vastava käitluse ja komposteerimise probleem.

1. **Rakvere reoveepuhasti settekäitlus** – puhastile rajatakse reoveesette anaeroobse käitlemise kompleks (metaantank), kus käideldakse reoveepuhasti setet ning millega luuakse samas võimalus läheduses paiknevate teiste reoveepuhastite tahendatud sette ning piirkonna toiduainete ettevõtete jäätmete vastuvõtuks ning käitlemiseks. Kompleksi rajamine koosneb järgmistest peamistest töödest:

- uute settetihendusseadmete rajamine – sette tihendamise kompleks hõlmab polümeerisõlme ja täisautomaatset mehaanilise tihendamise seadet eesmärgiga viia metaankääritusse suunatava muda kuivaine sisaldus 6%-ni;
- hügieniseerimissõlme rajamine;
- vastuvõtusüsteemi ja -mahutite rajamine ümbruskonna toiduainete tööstuste (AS Rakvere Lihakombinaat, OG Elektra) jäätmetele ning lähivaldadest tulevale reoveesettele;
- sette anaeroobne käitlemine koos vajalike soojusvahetite süsteemiga;
- settemahuti rajamine – rajatakse metaantankist väljuva mudasegu akumulamiseks mahuti, kus samaaegselt sadestatakse välja ka protsessis tekkiv MAP (struviit);
- settekompleksi varustamine biogaasi kasutamiseks vajalike seadmetega – ette nähakse võimalused biogaasi puhastamiseks ning kuivatamiseks, biogaasi mahuti, biogaasi põleti, seadmed biogaasi rõhu tõstmiseks, soojusjõujaam;
- uue tehnohoone ehitamine, mis sisaldab mehaanilist settetihendust,
- biogaasi puhastamist, biogaasi kasutamist ja kilbiruumi;
- rejektvee puhastamine ning juhtimine puhastusprotsessi;

2. **Rakvere reoveepuhasti kompostimisplats** – MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus territooriumile rajatakse väljakud reoveesette kompostimiseks koos kaasneva taristuga:

- Reoveesette ja tugiaine segamise väljak
- Komposti aunastamise väljak
- Valminud komposti järelvalmimise väljak
- Segamistehnika varjualune
- Sademevee kogumise ja puhastamise rajatised

Kogu projekti õnnestumise korral paraneb aastaks 2020 reovee settekäitluse kvaliteet ja seega võimaldab puhastada Rakvere linna ja lähiümbruse reovett vastavalt seadusega kehtestatud normidele; anaeroobsel sette stabiliseerimisel väheneb ebameeldiva lõhna ja haigustekitajate osakaal; tahendusse mineva muda maht väheneb ca 30%. Vähenevad veo- ja realiseerimiskulud;

Peale anaeroobset stabiliseerimist on sete mullabakteritele kergesti omastatav ja setet saab kasutada kompleksväetisena põllumajanduses.

Kääritamise tulemusel tekkinud metaangaasi on võimalik kasutada elektri- ja soojusenergia tootmises.

Kompleks võimaldab vastu võtta piirkonna teiste puhastite setet ning toiduainete tööstuse jäätmeid nii vedelal kui tahkel kujul. Praegu selline võimalus piirkonnas puudub. Kompostimisväljakud tagavad sette keskkonnaohutu kompostimise ilma häirimata tiheasustusala elanikke.

Projekti tulemusena muudetakse bioloogiline jääde (sete) uuesti tooraineks, mis on üks riikliku jäätmekava ning asulareovee puhastamise direktiivi peamisi eesmärke. Protsessi kõrvaproduktina eraldatakse jäätmeist biometaan ning kasutatakse seda kompleksi omatarbeks, vähendades selliselt fossiilsete kütuste kasutamist ning kasvuhoone gaaside paiskamist atmosfääri. Viimati kirjeldatud ühtib täiel määral Eesti keskkonnanstrateegiaga.

4.3.4. Vanapaberi- ja papijäätmed

Vanapaberi- ja papi jäätmete konteinerid olid Sõmeru vallas kuni aastani 2013. Peale Jäätme keskuse avamist ei ole enam otstarbekas pappi ja paberit avalikesse konteineritesse koguda. Vastavalt senise vedaja (Ragn-Sells) tähelepanekutele, sisaldasid paberi- ja papikonteinerid peamiselt pakendit ning segaolmejäätmeid. Iga elanik saab oma tekkivad paberi- ja papijäätmed vii tasuta Lääne-Viru Jäätme keskusesse, mis asub Sõmeru valla vahetus läheduses.

Asutused, kus tekib palju paberi- ja papijäätmeid, saavad aga sõlmida lepingu neile sobiva vedajaga, et anda paber ja papp ära kodus.

Vanapaberi- ja papi realiseerimisvõimalustest tuleb elanikkonda rohkem ja pidevalt teavitada.

4.3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Igasugune ehitus- ja lammutustegevus toob kaasa jäätmete tekke. Ehitus- ja lammutusjäätmetes sisalduvat plasti, metalli, klaasi, paberit, puitu on võimalik taaskasutada. Potentsiaalselt võivad ehitusjäätmed sisaldada ka ohtlikke aineid nagu asbest, keemiliselt töödeldud puit jne.

Statistilistes arvutustes eeldatakse, et iga valla elaniku kohta tekib 100 kg ehitusjäätmeid aastas. Seega oleks Sõmeru vallas tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete kogus aastas ca 379,6 tonni.

Kogu tekkivat ehitus- ja lammutusjäätmete kogust ei suunata kindlasti prügilasse, märkimisväärne osa neist taaskasutatakse või käideldakse muudel viisidel (näiteks kasutatakse kohapeal täitena, puitu kasutatakse kütusena, metall ning ohtlikud jäätmed antakse üle käitlejatele). Ehitustöödel tekkinud pinnast kasutatakse ehituspiirkonna läheduses olevate pinnaebatasuste täitmiseks. Seega võib tegelikku ehitusjäätmete teket hinnata veelgi suuremana ja kindlasti on see Sõmeru vallas mitte alla 1000 t/a.

4.3.6. Ohtlikud jäätmed

Kodumajapidamises tekib hulgaliselt ohtlikke jäätmeid, mis tänu elanikkonna väikesele keskkonnateadlikkusele satub suures osas tavajäätmete hulka ja koos nendega prügimäele. Vastavalt *Jäätmeseadusele* on kohaliku omavalitsuse ülesanne korraldada kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumine, mis ei tähenda, et kohalik omavalitsus oleks kohustatud seda tasuta tegema.

Varasematel aastatel oli Sõmeru vallas korraldatud ohtlike jäätmete mobiilne kogumine 1 kord aastas selleks keskkonnaluba omavate firmade poolt.

Peale Lääne-Viru Jäätmekeskuse avamist 2012.a. saavad Sõmeru valla elanikud viia oma ohtlikud jäätmed sinna tasuta. Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete vastuvõtu eest tasub Sõmeru vald. Ettevõtted tasuvad oma ohtlike jäätmete käitlemise eest ise.

2012.a. kevadel toimunud viimase ohtlike jäätmete kogumisringide käigus kogus Lääne-Virumaa Jäätmekeskus Sõmeru valla elanikelt 4600 kg ohtlikke jäätmeid, liigiliselt vastavalt:

värvi-, laki ja lahustijäätmed	430 kg
ravimid	15 kg
teravad ja torkivad esemed	4 kg
määrduvad pakend	230 kg
õlijäätmed (tahked)	80 kg
mürkkemikaalid	67 kg
mittekomplektne elektroonika	681 kg
komplektne koduelektroonika	3093 kg

4.3.7. Metallijäätmed

Metallijäätmed on põhikoostiselt mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed. Metallijäätmete täpsustatud nimistu on kehtestatud keskkonnaministri määrusega. Metallijäätmete kogumissüsteem on Eestis seni hästi toimunud. Metallijäätmete kokkuostuhinnad on olnud piisavalt motiveerivad nende üleandmiseks vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele. Võib öelda, et metallijäätmete kogumine toimib "iseseisvalt", sest metallijäätmete kogumine ja edasimüük teisele toorme kasutajatele on majanduslikult tasuv tegevus.

4.3.8. Suuremõõtmelised jäätmed

Suurjäätmed on olmejäätmed, mida nende kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada mahutisse, nagu mööbliesemed, vaibad, madratsid, kardinaapuud, aknaraamid, kraanikausid, vannid, WC-potid jms.

Sõmeru valla elanikud võivad oma suuremõõtmelisi jäätmeid üle anda Lääne-Viru Jäätmekeskuses.

4.3.9. Kaevandusjätmed

Sõmeru vallas on kaevandatavateks maavaradeks liiv Sämi karjääris, lubjakivi Aru-Lõuna karjääris, peale selle sulgemist Toolse-Lääne karjääris ning põlevkivi Ubja karjääris.

Lubjakivi ja liiva kaevandamine on jäätmevaba, sest kogu materjal kasutatakse lõpuni ära. Karjäärid rekultiveeritakse.

Põlevkivi kaevandamine toimub Ubja karjääris. Kaevandamiseks rajatakse igal aastal 3-5 kaevetranšeed. Vastavalt rekultiveerimise projektile täidetakse tekkinud aheraine ja väljakaevatud pinnasega eelmine tranšee, kaetakse kooritud pinnasega ning metsastatakse. Seega on ka põlevkivi kaevandamine Ubja karjääris praktiliselt jäätmevaba.

4.4. Sõmeru vallas tegutsevad jäätmekäitlejad

Avalikesse kohtadesse vallas on vallavalitsuse poolt paigaldatud 23 üldkasutatavat prügikasti, mida regulaarselt 2x nädalas tühjendab valla heakorratööde teostaja.

Sõmeru valla piirkonnas tegutseb üks segaolmejäätmete käitlusettevõtte AS Veolia (alates aastast 2012 Eesti Keskkonnateenused AS), kes on võitnud korraldatud jäätmeveo konkursi kuni aastani 2015.

Jäätmed ladestatakse seisuga 2013 juuli 100 % Lääne-Viru Jäätmekeskusesse.

Kõiki teisi jäätmeliike, peale olmeprügi, võivad vedada kõik ettevõtted vastavalt tellimustele, kes omavad jäätmeluba.

Ohtlike jäätmete käitlusluba on antud firmadele AS Ragn-Sells, AS Eesti Keskkonnateenused, MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus, Elper&Lorenz AS, OÜ Portlif Grupp, AS Lajos, Ekoservis Teenused OÜ, Kesto OÜ.

Keskkonna kompleksluba, mis sisaldab ka jäätmeluba, on välja antud järgmistele ettevõtetele: Stora Enso AS, Aeroc AS, Rakvere Lihakombinaat

Metallijäätmetega tegeleb Kuusakoski OÜ ja Refonda OÜ.

Biolagunevaid jäätmeid saab käidelda Lääne-Viru Jäätmekeskuses

Pakendite ja pakendijäätmete käitlusega, samuti klaasi ja vanapaberiga tegeleb peamiselt TVO, EPR ning ETO

5. SÕMERU VALLA JÄÄTMEHOOLDUSE SWOT-ANALÜÜS

<p>Tugevused</p> <ul style="list-style-type: none">• Korraldatud jäätmeveo aina parem toimimine• Vallavalitsuse paindlik suhtumine korraldatud jäätmeveoga seotud lepingutesse• Lääne-Viru Jäätme keskuse lähedus• Enamike vallaelanike seotus jäätmeveolepingutega• Hea koostöö vallavalitsuse ja jäätmevedajate vahel (koolitused, infopäevad, andmevahetus, probleemide lahendamised)• Vallavalitsuse koostöö politsei ja Keskkonnainspektsiooniga rikkujate avastamiseks• Vallavalitsuse poolne väärteomenetluse teostamise õigus ja menetleja olemasolu• Koostöö Rohelise Maakonna tegevusega Lääne-Virumaal• Olemas Rohelise Maakonna poolt väljaantud jäätmeinfo voldik, mis peab jõudma igasse Sõmeru valla peresse ja ettevõttesse	<p>Nõrkused</p> <ul style="list-style-type: none">• Elanikkonna vähene motiveeritus jäätmete liigiti kogumiseks• Hulk elanikke, kes ei mõista jäätmete põletamisest tulenevat keskkonnakahju suurust• Kohati puudub ülevaade jäätmetekitajatest• Puudub ülevaade realselt tekkivatest jäätmekogustest• Madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlust puudutava informatsiooni vähesus• Väara prügikäitleja avastamise väike protsent
<p>Ohud</p> <ul style="list-style-type: none">• Lääne-Viru Jäätme keskus ei suuda püsida konkurentsivõrre• Prügi jätkuv ebaseaduslik ladustamine loodusesse• Kaugematesse taludesse ei jõua prügi auto kohale ning sealsed elanikud käitlevad tekkivaid jäätmeid keskkonnaohtlikult (matavad, põletavad)• Suur hulk elanikke, kes tasuvad korraldatud jäätmeveo tühisõiduarveid, kuid käitlevad jäätmeid ebaseaduslikult• Olmejäätmete ebapiisav sorteerimine• Aina kiirenev elutempo, mis takistab sorteeritud jäätmete jõudmist vastavatesse konteineritesse• Pideva järelevalve puudumine tekitab	<p>Võimalused</p> <ul style="list-style-type: none">• Taaskasutusorganistatsioonid suurendavad liigiti kogutud jäätmete tasuta konteinerite arvu• Prügifirmad hakkavad elanikelt jäätmeid tasuta vastu võtma• Korteriühistud sõlmivad prügifirmadega rohkem lepinguid sorteeritud jäätmete kogumiseks• Suurendada taaskasutatavate olmejäätmete kogust tasuta konteinerite paigaldamise teel• Selgitustöö läbiviimine elanikkonna hulgas liigiti kogutud jäätmete üleandmis- ja taaskasutusvõimaluste kohta• Sõmeru valla taaskasutuskataloogi väljaandmine• Elanikkonna koolitamine

<p>hoolimatus jäätmete loodusesse viijas karistamatuse tunde</p>	<p>biolagunevate jäätmete komposteerimiseks</p> <ul style="list-style-type: none">• Üleüldine vallaelanike ja ettevõtete keskkonnateadlikuse tõstmine läbi valla lehe, info- ja õppepäevade ning koolitundide• Parimate (Roheline kontor !) tunnustamine valla tasandil• Vallavalitsuse poolne koostöö keskkonnakaitse organisatsioonidega ning selleläbi inimeste informeerimine, teavitamine ning selgitustöö jäätmete keskkonnasõbralikuks käitlemiseks ja taaskasutamiseks
--	--

6. JÄÄTMEKÄITLUSE KAVANDAMINE. EESMÄRGID.

Sõmeru valla jäätmemajanduse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- jäätmetekke stabiliseerimine
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine
- sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle.

6.1. Jäätmehoolduse korraldamise põhimõtted

- **„saastaja maksab” põhimõte** – jäätmetekitaja kohustub kandma kõik kulutused jäätmete käitlemisele ning nendest põhjustatud keskkonnakahjustuste likvideerimisele;
- **„tootja vastutuse” põhimõte** – kui tooted on muutunud jäätmeteks, peab tootja korraldama nende kogumise ja käitlemise ning taaskasutamise võimalikult suures ulatuses;
- **läheduse põhimõte** – jäätmeid tuleb taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal keskkonnanõuetele vastavas ning parimat tehnoloogiat kasutavas jäätmekäitluskohas
- **võrdsete võimaluste põhimõte** - Taaskasutavate jäätmete liigitikogumine on peamine võimalus jäätmetekitajatel igapäevase jäätmehooldusega seotud kulutusi kokku hoida. Seetõttu peaks kõigil jäätmetekitajatel olema võimalikult võrdsed võimalused jäätmetest vabanemiseks. See omakorda tingib vajaduse jäätmemajade ehitamiseks haja-alale, kus oleks sees ka konteinerid jäätmete liigiti kogumiseks.

6.2. Jäätmete taaskasutamine

Säästva arengu printsiipe järgides on oluline võimalikult suures koguses juba tekkinud jäätmeid taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jäätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel (sh kasutamine kütusena, pinnastöötlus põllumajandusliku kasutamise eesmärgil või keskkonnaseisundi parandamiseks jms).

Eesmärgid ja tegevused:

- Taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteemi laiendamine;
- Elanikkonna teadlikkuse tõstmine, et saavutada olmejäätmete sorteerimine;
- Tekkivate olmejäätmete (ka pakendijäätmete) taaskasutamise võimaluste piires;
- Biolagunevate jäätmete kohtsorteerimise, kompostimise võimaluste ja vajaduste kindlaks määramine;
- Jäätmete taaskasutamise osakaalu saavutamine 30 - 40% kogutavatest jäätmetest (5 aasta jooksul);
- Ohtlike ainete kasutamise vältimine või nende kasutamise vähendamine tagamaks hilisema jäätmete taaskasutamise võimaluse;
- Puidujäätmete taaskasutamine ettevõtte siseselt – teiste toodete tootmiseks (puidugraanuli või -briketi tootmine), soojusenergia tootmiseks;

- Puidujäätmete kompostimine koos reoveesette, haljastusjäätmete ning kodumajapidamistes tekkinud biolagunevate jäätmetega (nt. toidujäätmed) ;
- Puidujäätmete kasutamine soojusenergia tootmiseks väljaspool ettevõtte territooriumi (kaugküttevõrgustik ja eramajapidamised).

6.3. Koostöö teiste organisatsioonidega ja omavalitsustega

Jäätmekäitlus on maakonnapiire ületav tegevus. Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Sõmeru Vallavalitsuse ning naaberomavalitsuste vahel teatavates suundades koostööd. Samuti on koostöö vajalik taaskasutusorganisatsioonide, keskkonnaameti- ja inspeksiooniga ning mittetulunduslike organisatsioonidega nagu Ökokratt, Roheline maakond jt.

Peamised ühistegevuse valdkonnad on:

- projektide, rahataotluste koostamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- jäätmealase statistika, arvestuse, registrite pidamine;
- selgitustöö ja ürituste korraldamine, teavitamine;
- jäätmekava koostamine;
- jäätmealaste uuringute korraldamine

6.4. Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine

Kaasaegne jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada.

Antava teabe järgi on jagunemine järgmine:

- **Üldine teave** – jäätmekäitluse üldised põhimõtted, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks kodus majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta;
- **Konkreetne teave** – teavitamine ja informatsioon käitluskeemide, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtu asukohtade ning lahtioleku aegade kohta, jäätmeveo maksumuse kohta jne;
- **Jäätmekäitluse tehnoloogia** – info jäätmete kohtsortimise ja kodus majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta (näiteks milliseid jäätmeid kompostida, kompostimistehnoloogia, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada jne). Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet.

6.5. Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelvalve

Järelvalvet jäätmekäitluse osas teostavad järgmised institutsioonid:

- Vallavalitsus
- Keskkonnainspeksioon

Lisaks nimetatule on järelvalveasutusteks Veterinaar- ja Toiduameti Virumaa Veterinaarkeskus, mis teostab järelvalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Keskkonnajärelevalve seadus kehtestab keskkonnajärelevalvet teostavate, samuti keskkonnajärelevalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelevalve toimingute korra.

Järelevalve tõhustamise **eesmärgid**:

- jäätmekäitlusala rikkumiste viimine miinimumini.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud **tegevused**:

- tuleb määrata või volitusi anda keskkonnajärelevalvega tegelevatele isikutele või instantsidele;
- regulaarselt tuleb kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust, vajadusel rikkujate karistamine;
- tuleb kontrollida korraldatud jäätmeveo toimimist;
- tuleb kaasajastada regulaarselt jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja seadusandluse muudatustest tulenevalt;
- elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja koolitus

6.6. Jäätmemajandusalase statistika korrastamine

Jäätmemajanduse statistikat kogub, töötleb ja edastab ning vastavat registrit peab Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus Jäätmeandmebüroo.

Jäätmeseaduse §118kohaselt hoitakse ja töödeldakse jäätmearuandlusega kogutud andmeid keskkonnaregistris.

Kohalikul omavalitsusel on võimalus teha oma territooriumil toimuva kohta järelepärimisi. Samuti saab igaüks avalikku teavet keskkonnaregistrist.

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskusest saadavad andmed on aluseks jäätmemajanduse planeerimisel, ja sealt saab andmeid:

- koguste kohta jäätmeliikide kaupa (segaolmejäätmed, probleemtooted, ohtlikud jäätmed, biolagunevad jäätmed, pakendijäätmed, vanapaber, -papp jm);
- taas- ja korduvkasutusse suunatud koguste kohta;
- kõrvaldamisele suunatud koguste kohta.

7. JÄÄTMEHOOLDUSE TEGEVUSKAVA

Jäätmekäitluse rahastamine on toimunud Sõmeru vallas järgmiselt:

Valla eelarvest rahastatakse:

- kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
- avalikesse kohtadesse paigutatud prügikonteinerite hooldamist;
- jäätmemajanduse arendamist;
- teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.

Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest. Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele.

Jäätmekäitlustegevusi on Sõmeru valla poolt rahastatud:

2010.aastal 3390 eurot

2011.aastal 3866 eurot

2012.aastal 4815 eurot

Tegevus	Eesmärk	Teostamise aeg	Vastutaja
<p><u>Meede 1.</u> Korraldatud jäätmevedu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jäätmevaldajate registri pidamine • Elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seonduvast 	<p>illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine</p> <p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>Pidevalt</p> <p>Pidevalt</p>	<p>KOV</p> <p>KOV</p>
<p><u>Meede 2. Pakendijäätmete eraldi kogumine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna teavitamine pakendijäätmete kogumissüsteemist • Elanikkonna teavitamine segapakendi taaskasutamisest nii tööstuses kui kodumajapidamises • Koostöös taaskasutus organisatsioonidega tagada otstarbekaim segapakendi konteinerite jaotus kogu Sõmeru valla territooriumil 	<p>sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine</p> <p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>Aeg-ajalt</p> <p>Aeg-ajalt</p> <p>2014</p>	<p>KOV, koolid</p> <p>KOV, koolid</p> <p>ETO, TVO</p>
<p><u>Meede 3. Biolagunevate jäätmete eraldikogumine ja käitlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna teavitamine biolagunevate jäätmete kompostimisvõimalustest eramajapidamistes • Avalikel haljasaladel tekkivate biolagunevate jäätmete (peamiselt puude lehed sügisel) kompostimine, selleks sobivate kohtade leidmine suuremate asulate läheduses 	<p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>Aeg-ajalt</p> <p>2014</p>	<p>KOV, koolid</p> <p>KOV</p>

<p>Meede 4. Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna teavitamine ohtlike jäätmete ja probleemtoodete eraldikogumisest ning nende jäätmeliikide üleandmisvõimalustest • Optimaalse lahenduse leidmine ohtlike jäätmete kogumiseks valla territooriumilt 	<p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>Aeg-ajalt</p> <p>2014</p>	<p>KOV, koolid</p> <p>KOV</p>
<p>Meede 5. Metalli- ja suurjäätmete ning ehitusjäätmete kogumine ja käitlemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna teavitamine suurjäätmete taaskasutuse ning Jäätmekeskusele üleandmisvõimalustest vältimaks valla territooriumi risustamist suurjäätmetega ning vana mööbli põletamist kui väga keskkonnaohtlikku tegevust 	<p>sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine</p> <p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>Aeg-ajalt</p>	<p>KOV, koolid</p>
<p>Meede 7. Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine ja järelvalve</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sõmeru valla Jäätmekava pidev täiendamine • Omavoliliste prügi mahapanekukohtade likvideerimine ja prügi Koristamine võimalikult kiiresti, et vähendada sinna veetava prügi kogust • Algatada vääртеomenetlus, selgitamaks välja prügi ebaseaduslik ladustaja. Sel alal teha vallapoolset koostööd ka Keskkonnainspeksiiooniga • Uhtnasse Jäätmejaam, seniks kasutatud koduelektroonika konteiner • Infovoldiku koostamine piirkonna jäätmekäitlusnõuete tutvustamiseks • Jätkata igakevadiste hoogtööpäevakutega aasta jooksul pahatahtlikult või hooletusest loodusesse sattunud prügi koristamiseks 	<p>illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine</p>	<p>Pidevalt</p> <p>Vajadusel</p> <p>Vajadusel</p> <p>2016 võimalusel</p> <p>2013</p> <p>Igal kevadel</p>	<p>KOV</p> <p>KOV</p> <p>KOV, Keskkonna-inspeksiioon</p> <p>KIK, KOV</p> <p>KIK, KOV</p> <p>KOV</p>

<p>Meede 8. Jäätmealase koostöö arendamine teiste KOV-dega</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korraldada kohapeal ettevõtjatele jäätmekäitlusalaseid infopäevi, kus oma ala spetsialistid räägivad võimalustest, kuidas jäätmete pealt pigem teenida kui kulutada • Osalemine koos teiste valdadega MTÜ Lääne-Viru Jäätme keskuse töös juhatuse liikmena 	<p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>2014-2015</p> <p>pidevalt</p>	<p>KIK, KOV, ettevõtjad</p>
<p>Meede 9. Elanikkonna ja ettevõtete motiveerimine keskkonnasäästlikule jäätmekäitlusele, keskkonnahariduse andmine erinevatele vanuserühmadele</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taotleda vähemalt ühele valla territooriumil asuvale ettevõttele Rohelise Kontori litsents ning tuua seda teistele eeskujuks ning innustada seda järgima • Keskkonnasõbraliku ettevõtte valimine vähemalt kord viie aasta jooksul (premeerimine) • Pakkuda võimalust kohalikele elanikele ning ettevõtjatele jäätmekäitlusest arusaamiseks, taaskasutuseks, jäätmehaamade, keskuste jm taolisega praktiliseks tutvumiseks läbi keskkonnaalaste tasuta ürituste • Anda välja Sõmeru valla taaskasutuskataloog, kogudes selle jaoks ideid kohalikelt elanikelt Kataloog pakub ideid ja võimalusi olmejäätmeid kodus taaskasutada • Koostöö jätkamine taaskasutusorganisatsioonide ja keskkonnahoidu ning keskkonnaharidust pakkuvate organisatsioonidega (Roheline Maakond; Säästva Eesti Instituut; Keskkonnaamet jne) • Keskkonnaharidusliku ürituste sarja Keskkonna Kolmapäev programmi jäätmete teema lülitamine • Õpilastele suunatud üritused – erinevad konkursid ja võistlused, ühisüritused 	<p>sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine</p> <p>elanike keskkonna-teadlikkuse suurendamine</p>	<p>2014-2015</p> <p>2014 ja edasi</p> <p>2014 ja edasi</p> <p>2015</p> <p>Pidevalt</p> <p>Pidevalt</p> <p>Pidevalt</p>	<p>KOV</p> <p>KOV, ettevõtjad</p> <p>KOV, KIK</p> <p>KOV, KIK</p> <p>KOV, taaskasutus ja keskkonnaharidust pakkuvad organisatsioonid</p> <p>KOV; KIK; Keskkonnaamet</p> <p>KOV, kool</p>

Selgitustöö mõningad põhimõtted, probleemid ja lahendused on järgmised:

- Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega;
- Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;
- Oluline on teavitamise ja selgitustöö õige ajastamine; selgitustöö, teabe ja abinõude rakendamise vahel ei tohi olla suurt ajalist vahet; kui midagi selgitatakse, siis abinõude kompleks peab selle järgnema;
- On oluline praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas; võimaluseks on pilootseadmete paigaldamine.

8. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Jäätmekava rakendamine omab positiivset mõju keskkonnale, eelkõige jäätmete taaskasutamise ja jäätmetest tekkiva negatiivne mõju vähenemise näol.

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale võib käsitleda mitmest aspektist. Mõju keskkonnale võib hinnata nii otseseks kui kaudseks.

Otseselt võib kahjulik mõju ilmnedu inimeste tervise kahjustamises läbi loodusliku keskkonna reostamise (jäätmete põletamine, jäätmekäitlusest tekkiv nõrgvesi, reovesi jne).

Kaudselt mõjutab (positiivne mõju) keskkonda ressurside taaskasutamine (mida rohkem jäätmeid taaskasutatakse, seda vähem raisatakse ressursse).

Jäätmekäitluse erinevates etappides on keskkonnamõjud erinevad. Seetõttu tuleb vaadelda igat jäätmekäitluse etappi eraldi:

- Jäätmete tekke ja jäätmete kogumise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad siin jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda. **Mida rohkem tulevikus jäätmeid sorteeritakse, seda rohkem suudetakse vähendada jäätmete negatiivset keskkonnamõju.** Sorteerimise käigus eraldatakse taaskasutatav materjal ja ohtlikud jäätmed. Nii on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete kogumine mõjutab otseselt inimeste elukeskkonda ebameeldiva lõhna levitamise kaudu. Lõhna tekitajaks on olmejäätmekonteineritesse pandud toidujäätmed. Sõmeru valla jäätmekavas püstitatud eesmärkide realiseerimiseks on vaja suurendada jäätmete sorteerimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks.

- Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamisteks keskkonnamõjudeks võib pidada jäätmeveomasinate tekitatavaid heitgaase, haisu, müra ja võimalikku jäätmete sattumist keskkonda jäätmeveo ajal. Üks olulisemaid jäätmeveoga seotud keskkonnamõjude vähendajaid on korraldatud olmejäätmevedu, mis võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini korraldada ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Korraldatud jäätmeveo rakendamisel välditakse jäätmeveo keskkonnamõju ka seoses sellega, et välditakse olukorda, kus üht maja teenindab üks jäätmevedaja ja tema naabrit teine vedaja ning seeläbi väheneb jäätmete kogumisel õhku paisatavate heitgaaside hulk.

- Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Käesoleva ajani on valdavaks jäätmekäitlusviisiks jäätmete ladestamine prügilasse. Peamine viis jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjude vähendamiseks on prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamine. Oluliseks aspektiks on siin orgaaniliste jäätmete biokäitluse arendamine. Samuti on oluline meediakanalite kaudu suurendada elanike keskkonnateadlikkust, et tekiks harjumus jäätmeid sorteerida .

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjudeks on ka metsaalustesse prügi mahapanek ja jäätmete põletamine. Viimaseid toiminguid saab vältida tõstes inimeste teadlikkust loodusele tekitatavast kahjust ning järelevalve tõhustamisega.

10. KOKKUVÕTE

Sõmeru valla jäätmekava 2014–2020 koostamisel koostati ülevaade ja analüüsi jäätmemajanduse hetkeseisu Sõmeru vallas. Sellest lähtuvalt toodi välja valla jäätmemajanduses olevad probleemid, püstitati eesmärgid jäätmemajanduse arendamiseks 2020. aastani ja koostati tegevuskava püstitatud eesmärkide täitmiseks. Sõmeru valla jäätmekava 2014 - 2020 koostamisel on arvestatud kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega. Arvestatud on *Jäätmeseadusest* ja *Pakendiseadusest* tulenevate muudatustega jäätmemajanduse korraldamisel.

Sõmeru vallas tekkivad olmejäätmed ladestatakse hetkel Lääne-Viru Jäätmekeskuses. Vallas on võimalik üle anda ohtlikke jäätmeid Lääne-Viru Jäätmekeskuses. Taaskasutavate jäätmete üleandmisvõimalused on Sõmeru vallas olemas, kuid kogumiskonteinerite arv ei rahulda lõplikult olemasolevaid vajadusi. Ettevõtluses tekivad peamiselt põllumajandusjäätmed ning puidujäätmed.

Olulisemad jäätmemajanduse probleemid Sõmeru vallas on järgmised:

- kohati nõuetele mittevastav olmejäätmete käitlus, sealhulgas valla prahistamine;
- madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlusalase informatsiooni vähesus.

Sõmeru valla jäätmemajanduse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- jäätmetekke stabiliseerimine;
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine;
- sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine.

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle.

Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemateks tegevusteks jäätmemajanduse arendamisel Sõmeru vallas on:

- Prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- Jäätmekäitlusalase järeelvalve töhustamine;
- Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
- Koostöö teiste omavalitsustega ja organisatsioonidega
 - Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete eraldi kogumine ja üleandmine
 - Korraldatud jäätmeveo tõrgeteta toimimine jäätmeveopiirkonnas
 - Biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine tekkekohas

Väljatoodud tegevuste elluviimine aitab korrastada jäätmemajandust Sõmeru vallas. Saadakse parem ülevaade jäätmekäitlusest, laiendatakse sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalusi ja parandatakse inimeste suhtumist ning suurendatakse nende teadmisi jäätmetega ümberkäimisest. See kõik aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju. Jäätmekava rakendamine on oluline, et säilitada Sõmeru vallas meeldiv elukeskkond ja tagada säästev areng.

KASUTATUD MATERJALID

1. Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030: <http://www.envir.ee/>
2. Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013: <http://www.envir.ee/>
3. Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs. Segalmejäätmete sortimisuuring. SEI, 2008, Tallinn
4. Jäätmekava koostamise juhend. Tallinn: SA REC Estonia, 2003
5. Jäätmeseadus, RT I, 26.02.2004
7. Keskkonnaministri 16. jaanuari 2007. a määrus nr 4“Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ RTL, 2007
8. Pakendiseadus. RT I 2004, 41, 278.
9. Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis. SEI Tallinn, 2003.
10. Riigi jäätmekava 2008-2013:
<http://www.envir.ee/>
11. Sõmeru valla arengukava 2012 – 2025. Sõmeru Vallavalitsus, 2012.
12. Sõmeru valla jäätmehoolduseeskiri, Sõmeru Vallavolikogu määrus 17.03.2009 a.
13. Sõmeru valla korraldatud jäätmeveole ülemineku kord ja juhend, Sõmeru Vallavolikogu määrus 28.04.2009.a. www.someru.ee

LISA 1

JÄÄTMEALASED MÕISTED

MÕISTED ÕIGUSAKTIDEST

Biolagunevad jäätmed –

biolagunevad jäätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp („Jäätmeseadus” RT I 2004,9, 52)

Jäätmed -

Jäätmed on mis tahes vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema („Jäätmeseadus“ RT I, 09.11.2011)

Jäätmehooldus –

jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelhooldus („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmekäitlus -

Jäätmekäitlus on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevus. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmekäitluskoht - on tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks, on ka maa-ala, kus jäätmete taaskasutamine võimaldab parendada mullaviljakust, maa-ala keskkonnaseisundit või selle kasutusvõimalusi või maa-ala, kus tehakse jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise toiminguid, milleks ehitise olemasolu ei ole vajalik. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmeluba -

Jäätmeluba on dokument, milline annab jäätmeid käitlevale isikule või jäätmetekitajale õiguse üheks või mitmeks „Jäätmeseaduse“ § 73 lõikes 2 nimetatud jäätmekäitlustegevuseks või jäätmete tekitamiseks käesoleva seaduse §-s 75 nimetatud tegevusvaldkondades ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmepõletustehas –

jäätmepõletustehas on jäätmekäitluskoht, mille põhielement on paikne või teisaldatav tehniline kompleks või seade, mis on ette nähtud jäätmete termiliseks töötlemiseks, olenemata sellest, kas põlemisel tekkiv soojus kasutatakse ära või mitte. Jäätmepõletustehases toimuvad protsessid hõlmavad nii jäätmete vahetut põletamist oksüdatsioonil teel kui ka muid termilisi protsesse, nagu pürolüüs, utmine, gaasistamine või plasmaprotsessid, juhul kui termilistes protsessides tekkivad ained järgnevalt põletatakse („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmetekitaja -

Jäätmetekitaja on isik või riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kes sooritab jäätmetega toiminguid, mille tagajärjel jäätmete olemus või koostis muutub, näiteks tegeleb jäätmete eeltöötlemisega või segab jäätmeid.

[RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmetekke vältimine –

Jäätmetekke vältimine on asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine tekkivate jäätmete koguse ja jäätmete keskkonna- ning terviseohtlikkuse vähendamiseks. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmevaldaja –

Jäätmevaldaja on jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle valduses on jäätmed. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Jäätmete kahjulik toime –

jäätmete kahjulik toime, mille alusel jäätmed loetakse ohtlikeks jäätmeteks, on samalaadne kahjuliku toimega, mida avaldavad plahvatusohtlikud, oksüdeerivad, väga tuleohtlikud ning tuleohtlikud vedelad ained ja valmistised, ärritavad mittesööbivad ained, kahjulikud, mürgised, kantserogeensed, sööbivad, teratogeensed või reproduktiivset funktsiooni kahjustavad, mutageensed ained ja valmistised, nakkusttekitavad, mikroorganisme või nende toksine sisaldavad ained, ained ja valmistised, mille kokkupuutel vee, õhu või hapetega vabanevad mürgised või väga mürgised gaasid („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Jäätmete kogumine –

Jäätmete kogumine on jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja ajutine ladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist ja olemust muutmata, eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete korduskasutus –

Korduskasutus on mis tahes toiming, mille käigus tooteid või tootekomponente, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti nende esialgsel otstarbel. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete kõrvaldamine –

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete ringlussevõtt –

Jäätmete ringlussevõtt on jäätmete taaskasutamismoodus, kus jäätmetes sisalduvat ainet kasutatakse tootmisprotsessis esialgsel või muul otstarbel, kaasa arvatud bioloogiline ringlussevõtt, kuid välja arvatud jäätmete energiakasutus ja töötlemine materjalideks, mida kasutatakse kütusena või kaeveõõnte täitmiseks. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete sortimine –

sortimine on tegevus, mille käigus eraldatakse segaolmejäätmetest ennekõike ohtlikud jäätmed, samuti taaskasutatavad jäätmed, kui sortimine ja väljanopitud jäätmete taaskasutamine on tehnoloogiliselt võimalik ning nende tegevustega ei kaasne ülemääraseid kulutusi („Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused” RTL, 2007, 9, 140)

Jäätmete taaskasutamine –

Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, mille peamine tulemus on jäätmete kasutamine kasulikul otstarbel selliselt, et nad asendavad teisi materjale, mida muidu oleks

sellel otstarbel kasutatud, või jäätmete ettevalmistamine nende eelnimetatud otstarbel ja viisil kasutamiseks kas tootmises või majanduses laiemalt. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Jäätmete töötlemine –

Jäätmete töötlemine on taaskasutamise- või kõrvaldamistoiming, kaasa arvatud jäätmete mehaaniline, termiline, keemiline või bioloogiline mõjutamine, kaasa arvatud sortimine ja pakendamine, mis muudab jäätmete omadusi eesmärgiga vähendada jäätmete kogust või ohtlikkust, hõlbustada nende käitlemist või kõrvaldamist või tõhustada nende taaskasutamist. Jäätmete töötlemiseks ei loeta nende kokkupressimist mahu vähendamise eesmärgil, näiteks prügilasse vedamisel või ladestamisel. [RT I, 09.11.2011, 1 - jõust. 10.11.2011]

Korraldatud jäätmevedu –

Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Metallijäätmed –

metallijäätmed on oma põhikoostiselt ehedatest mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Olmejäätmed –

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. [RT I 2007, 19, 94 - jõust. 11.03.2007]

Ohtlikud jäätmed –

ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis vähemalt ühe Jäätmeseaduse seaduse § -s 8 nimetatud kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Pakend –

pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorratooted („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Pakendi korduskasutus –

pakendi korduskasutus on mis tahes toiming, mille käigus korduskasutuspakend täidetakse uuesti või kasutatakse pakendit algselt mõeldud otstarbeks, tehes seda turul leiduvate ning pakendi uuesti täitmist võimaldavate abitoodete abil või selliste abitoodete abita. Selline korduvalt kasutatud pakend muutub pakendijäätmeteks, kui ta ei kuulu enam korduskasutusele („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Pakendijäätmed –

Pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks jäätmeseaduse § 2 tähenduses. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke. [RT I 2008, 20, 138 - jõust. 31.05.2008]

Pakendijäätmete taaskasutus –

on jäätmete taaskasutamine „Jäätmeseaduse” § 15 tähenduses, arvestades Pakendiseaduse erisusi („Pakendiseadus” RT I 2004, 41, 278)

Plast–

on kõik looduslikel või tehispolümeeridel põhinevad materjalid (näiteks polüetüleen, polüpropüleen, polüstürool, polüvinüülkloriid, polüetüleentereftalaat ehk PET, polümetüülmetakrülaad ehk orgaaniline klaas ja teised polümeerid ning nende kopolümeerid) nii ühe- kui ka mitmekihilises teostuses, mis kuuluvad Euroopa nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 rubriiki 3923 („Pakendimaterjali määramise kord” RTL, 2005, 106, 1627)

Prügila –

prügila on jäätmekäitluskoht, kus jäätmed ladestatakse maa peale või maa alla, kaasa arvatud jäätmekäitluskoht, kuhu jäätmetekitaja ladestab jäätmed tekkekohal (käitisesisene prügila), ja jäätmekäitluskoht, mida kasutatakse püsivalt jäätmete vaheladustamiseks vähemalt aasta vältel („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Püsijäätmed –

on tavajäätmed, milles ei toimu olulisi füüsikalisi, keemilisi ega bioloogilisi muutusi. Püsijäätmed ei lahustu, põle ega reageeri muul viisil füüsikaliselt või keemiliselt, nad ei ole biolagundatavad ega mõjuta ebasoodsalt muid nendega kokkupuutesse sattuvaid aineid viisil, mis põhjustaks keskkonna saastumist või kahju inimese tervisele. Püsijäätmete leostuvus veekeskkonnas, ohtlike ainete sisaldus ning nõrgvee ökotoksilisus ei põhjusta täiendavat keskkonnakoormust, seda eriti põhja- ja pinnavee kvaliteedinõudeid silmas pidades („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Tavajäätmed –

tavajäätmed on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Teisene toore –

on jäätmete taaskasutamistoimingu tulemusena ringlussevõetud aine või materjal („Jäätmeseadus” RT I 2004, 9, 52)

Sette kompostimine –

sette aeroobne lagundamine mikro- ja makroorganismide abil, milleks lisatakse settele puukoort, saepuru, põhku, turvast või mõnda muud tugimaterjali ja segatakse settega. Kompostimisel peab kompostitava materjali temperatuur olema vähemalt kuus päeva üle 60°C. („Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded” RTL 2003, 5, 48)

Sortimistehas –

tehnoloogiliselt varustatud ning keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele vastav jäätmekäitluskoht, kus sorditakse segunenud olmejäätmed (*mitte otsene definitsioon*) („Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused” RTL, 2007, 9, 140)

MÕISTED MUUDEST ALLIKATEST

Ehitus- ja lammutuspraht (-jätmed)–

jätmed, mis tekivad ehitiste või nende osade, kas maapealsete või maa-aluste, ehitamisel, lammutamisel, renoveerimisel või rekonstrueerimisel (EEA Glossary European Environmental Agency)

Jäätmemaja –

jäätmemaja on jäätmete sorteeritult kogumise koht, kus konteinerid on heakorra eesmärgil paigutatud kergehitisse. („Jäätmete kogumissüsteemi ja hooldust puudutavate objektide defineerimine, Harjumaa jäätmekava”)

Jäätmehoolduskeskus –

jäätmehoolduskeskus on jäätmekäitluse korraldamise territoriaalne üksus, mille funktsioonid on järgnevad:

- teeninduspiirkonnas jäätmekäitluse korraldamine;
- jäätmete vähendamise ja taaskasutamise programmide arendamine, teostamine, toetamine ja edendamine
- optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine
- arendustöö ja propaganda
- konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kui ka jäätmete taaskasutamise alal, seda kas jäätmeveopiirkonnas tervikuna või selle osades
- andmebaaside pidamine

Jäätmejaam –

jäätmejaam on spetsiaalselt rajatud tehniliselt varustatud jäätmekäitluskoht (detailplaneeringu ja projekti alusel), kuhu on paigutatud taaskasutatavate jäätmete kogumiseks

ja esmaseks töötlemiseks kogumiskonteinerid sh. ohtlike jäätmete kogumiskonteiner.

Jäätmejaamas on ka olmehoone ning toimub kasutuskõlblike ja suuregabriidiliste jäätmete (mööbli, kodumasinade, majatarvete, riietusesemete jms) kogumine ja jaotamine. Samuti on jäätmejaam rajatud perspektiiviga kompostida orgaanilisi jäätmeid (asfalt plats jne).

Jäätmejaama

on võimalik ehitada ka ümberlaadimis- ja/või sorteerimisjaamana

Jäätmekäitluskeskus –

jäätmekäitluskeskus (suuremõõtmeline jäätmejaam – teenindab mitut maakonda) on jäätmekäitluskoht, kus vastavalt piirkonna eripärale ja vajadusele toimub:

- taas- ja korduskasutatavate jäätmete ning ohtlike jäätmete kogumine paigaldatud konteineritesse (ka ettevõtetelt);
- eelnevalt sorditud või sortimata jäätmete töötlemine (sortimine, komposteerimine, pressimine, pakendamine);
- kasutuskõlblike jäätmete (mööbli, kodumasinade, majatarvete, riietusesemete jms) kogumine ja jaotamine;
- taaskasutusse mitte minevate jäätmete ladestamine. Põhimõtteliselt on tegemist prügilaga, kus enne jäätmete ladestamist suunatakse võimalik suur osa jäätmetest taaskasutusse

Jäätmekogumiskoht (kokkutoomiskoht) –

jäätmekogumiskoht on taaskasutatavate jäätmete

(paberi, papi, plasti, klaasi, biolaguneva, metalli, patareide jms) esmaseks kogumiseks mõeldud koht, kuhu on paigutatud vastavad kogumiskonteinerid, vajadusel ümbritsetud aiaga. Jäätmekogumiskohas ei toimu jäätmete töötlust, ainult kogumine. Võimalusel paigaldatakse jäätmekogumiskohta ka ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Jäätmekogumiskohas võib olla ka pakendijäätmete kogumiskonteiner.

Jäätmekogumiskohti on kahte liiki:

- igas vallas, kus ei ole jäätmejaama on kogumiskoht + ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Kohaliku omavalitsuse kogumiskohas on võimalus koguda ka probleemtoote jäätmeid, selleks rajatakse ajutised varjualused (vajadust näitab probleemtoodete käitlemise praktika tulevikus);
- igas suuremas asulas on kogumiskohad (vastavalt rahvastiku tihedusele), kus on ainult liigitikogumise konteinerid.

Kogumiskoht ei ole jäätmeseaduse mõistes jäätmekäitluskoht

Jäätmete kogumiskoht või kohad –

kuhu tuleb jäätmed nende ladestamise, ladestamiseelse töötlemise või edasise veo eesmärgil toimetada

Kompostimine –

orgaanilise materjali kontrollitud lagundamine õhu juuresolekul huumusesarnaseks materjaliks. Kompostimine sisaldab mehhaanilist segamist ja areerimist, materjali ventileerimist vertikaalsetes aeratsioonikambrites, või materjali paigutamine aunadesse, neid regulaarselt segades ja pöörates (US EPA)

Tervishoiul tekkivad jäätmed –

nii inimeste kui ka loomade tervishoiu, ravimise ja hooldusega seotud asutustes tekkivad jäätmed